bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

NATUUR.BLAD

Natuur voor Iedereen Winter '18

Retouradres: Coxiestraat 11
B-2800 Mechelen

met **HANDIGE wandel kaart**

natuurpunt

Verschijnt: maart, juni, september, december | **Jaargang 17** | **nummer 4** | Afgiftekantoor Antwerpen X | P106230

De keep komt

Wintertijd aan de Winge: op avontuur in het Hageland

Het regent. En toch is het droog

Het Warmste Bos

KOOP JOUW M² BOS

BIJ EEN STIHL DEALER IN JE BUURT OF OP DE WEBSHOP VAN NATUURPUNT

STIHL STEUNT DE WARMSTE WEEK & NATUURPUNT

€ 4

1 Stihl schijfje = 1 m² bos

1 Stihlvolle muts = 2 m² bos

€ 7

Hou **www.natuurpunt.be/warmstebos** in de gaten en plant binnenkort zelf jouw boom in het Historisch Ganzeveld te Aalter.

Vind een STIHL dealer in je buurt en meer info over deze actie op **www.stihl.be/hwb**

STIHL®

natuurpunt

Samen promoten we ecologisch bosbeheer en beschermen we waardevolle natuur.

De natuur als balans voor het leven

Waar ben je terwijl je dit tijdschrift openslaat? Ik bedoel: waar ben je écht? Hier en nu? Of denk je aan wat je morgen nog allemaal moet doen? Het dagelijkse leven zet veel mensen onder constante druk om te presteren. Het moet allemaal sneller, beter en groter. En onderweg raken we onszelf kwijt. Tijdens mijn carrière als Human Resources-professional heb ik dat allemaal van nabij zien veranderen.

Meer en meer ben ik ervan overtuigd dat de oplossing in de natuur ligt. In mijn vrije tijd ben ik al jaren natuurgids en mijn gidsbeurten zijn verre van klassiek: ze gaan niet alleen over natuurkennis, maar ook over de helende werking van de natuur. Ik wil de verbinding tussen mens en natuur weer herstellen. Enkele jaren terug volgde ik daarom een opleiding tot natuurcoach en intussen organiseer ik inspirerende seizoenswandelingen in de natuurgebieden rond Duffel en Kontich, voor jong en oud.

Sinds kort richt ik me ook specifiek op senioren. Natuur is uitzonderlijk goed voor hun fysieke, mentale en ook sociale gezondheid. De succesformule is even eenvoudig als doeltreffend: licht beheerwerk, inspirerende wandelingen en dan samen gezellig nagenieten. De natuur brengt mensen dichter bij elkaar, en dichter bij zichzelf.

Regelmatig word ik gevraagd door organisaties en bedrijven om wandelingen en teambuildings te begeleiden. De opbrengst van die activiteiten schenk ik aan onze afdeling: zo investeren we rechtstreeks in meer bewandelbare natuur in de buurt. En zo is de cirkel rond.

In de verstedelijkte regio rond Duffel en Kontich moeten we ons tevreden stellen met versnipperde natuurgebiedjes. Het is verbazingwekkend hoe de experts binnen onze afdeling er telkens in slagen om bestaande stukken te verbinden en ze zo telkens wat robuuster te maken. Dat geeft me hoop voor de toekomst.

Groetjes,

Marleen Van Puyvelde

Vrijwilligster Natuurpunt Oude Spoorweg

De fakkel van educatie-verantwoordelijke heb ik na tien jaar doorgegeven. Maar het enthousiasme van jonge mensen blijft me bakken energie geven, zoals wanneer jeugdbewegingen komen helpen.

Lees verder vanaf blz. 44

Ontdekken

34 Focus
Hermelijn, de rebelse rover

36 Seizoensweetjes
De keep komt! Bloemen van het eindejaar

38 Jonge natuurpassie
Mila, 12 jaar, vliegt als een ijsvogel over het water

40 Natuur in ...
De koperwiek, wintervijgen, vijvervreugde

Beleven

18 In actie
Hazelmuizen in nesten

27 Naar buiten
Wintertijd aan de Winge: op avontuur in het Hageland

32 10x actief
Op laarzentocht

Beschermen

12 Doe mee
Welkom in de Egelstraat

20 Beleid
Het regent. En toch is het droog.

54 Het woord van de voorzitter
"Tuinen spelen in Vlaanderen een belangrijke rol. Ze beslaan zowat 8% van de oppervlakte, dat is meer dan de oppervlakte aan beschermde natuurgebieden."

17 Begijn Le Bleu
komt uit zijn nestkast in de Grote Geule

44 Op stap met Marleen Van Puyvelde

46 An Olaerts

48 In beeld

Of de natuur zich zal kunnen herstellen van de opgelopen schade, is voorlopig twijfelachtig. Al jaren worden onze grondwaterreserves onvoldoende aangevuld.

20

12

17

Mijn BEELD

Wouter Pattyn is natuurfotograaf. Al 25 jaar zwerft hij met een rugzak vol fotomateriaal door de mooiste natuurgebieden van Europa. De zoektocht naar licht, sfeer en natuurbeleving is hierbij zijn grootste drijfveer.

"Al vele jaren was ik op zoek naar de juiste omstandigheden om vossenjongen te fotograferen. Een combinatie van goeie lichtomstandigheden, een ideale setting en – niet onbelangrijk – meewerkende jonge vosjes. Eindeloos wachten, dubbel geplooid in een veel te kleine schuilhut was het moedeloze verdict, vloekend op elk detail dat telkens opnieuw roet in het eten gooide.

Postgevat langs druk belopen wissels, plat op de buik vlakbij een burcht of knikkebollend, vechtend tegen de slaap ergens ontiegelijk vroeg op de heide. De natuurbeleving was ongezien, de fotografische buit niet altijd naar wens.

Geen haar op mijn hoofd dat wou toegeven aan een makke bijgevoederde vos ergens in de Nederlandse duinen of een snelle sessie in een of andere schuilhut waar je -tegen betaling- familie vos en ander lekkers op een presenteerblaadje wordt aangeboden.

Dit beeld van een jong vosje zag het licht in Estland. Op mijn zoektocht naar wolven en beren, kruiste deze frisse kornuit mijn pad. Samen met zijn broertjes en zusjes trakteerde hij me op een staaltje onvervalste natuurbeleving. Om nooit te vergeten!

Het verhaal van de boze wolf en bruintje de beer zal voor een volgende keer zijn..."

Wouter Pattyn

Meer werk van de fotograaf?
www.wouterpattyn.com

34

Win!

Zorg ervoor dat jij warm blijft terwijl je buiten op ontdekkingstocht gaat. Deze Ayacucho Himalaya Bodywarmer is gevoerd met verantwoord verkregen ganzendons en houdt nattigheid buiten. Win deze mooi afgewerkte bodywarmer door het juiste antwoord te geven op de vraag: Hoe heet het eerste natuurgebied dat Natuurpunt aankocht in Wallonië?

www.natuurpunt.be/win

Niet gewonnen? Ga vlug naar de A.S.Adventure winkel in je buurt waar je deze en andere kledij kan kopen.

Dit beeld van een jong vosje zag het licht in Estland. Op mijn zoektocht naar wolven en beren, kruiste deze frisse kornuit mijn pad.
Foto: Wouter Pattyn

Word bestuurder bij Natuurpunt

Wil jij meewerken aan de toekomst van Natuurpunt, aan onze droom voor meer natuur voor iedereen? Wil je jouw expertise delen om onze vereniging te laten groeien? Op de Algemene Vergadering van april 2019 houdt Natuurpunt verkiezingen voor nieuwe leden van de Raden van Bestuur.

Wat houdt dat in? De leden van de Raad van Bestuur beslissen over de langetermijnvisie, jaarplannen, financiën en organisatie-ontwikkeling. Bestuurders spelen ook een belangrijke brugfunctie tussen de vrijwilligers, het bestuur en de personeelsleden. Zij zetten de bakens uit. En binnenkort: jij misschien ook.

Hoe dien je jouw kandidatuur in? Via een heuse motivatiebrief aan de voorzitter. Belangrijk is dat je dat tijdig doet. Deadline is 20/1/2019. Daarnaast heb je de steun nodig van de vrijwilligers uit een afdeling, werkgroep of raad van bestuur van een van de nationale vzw's.

Hoe de procedure precies verloopt, lees je in detail op www.natuurpunt.be/bestuur

© Wim Dirckx

© Koen Kohlbacher

Watermannen

Het gaat weer beter met de waterkwaliteit van beken en rivieren in Vlaanderen. In de vijfdelige videoreeks 'Watermannen' sturen Joeri Cortens en Frank Resseler elkaar iedere week het veld in met een uitdaging: een tot de verbeelding sprekend waterdier dat ze proberen te spotten. Slangen, lepelaars, bevers, felle vissen en ijsvogels: ze komen allemaal aan bod. Ze trekken van de Maasvallei tot in het hartje van de Antwerpse haven. De reeks kwam tot stand in samenwerking met Aquafin, en is helemaal te herbekijken op Youtube.

www.natuurpunt.be/watermannen

21 september: Natuurpunt koopt een uniek stuk natuur rond het kasteel van Altenbroek in de schilderachtige Voerstreek.

6 oktober: Vanop zestig telposten in ons land worden 315.364 trekvogels geteld tijdens de EuroBirdwatch-tellingen, een absoluut record.

8 oktober: Welke planten kan je eten? Hoe herken je sporen? Hoe vind je de weg zonder kaart? 800 deelnemers ontdekken het tijdens het Groot Bushcraftweekend.

15 oktober: De zadellibel wordt de laatste jaren vaker in België gemeld. Dit weekend waren er ongezien veel aan de kust.

10 jaar waarnemingen.be

Waarnemingen.be is een online meldpunt voor waarnemingen van dieren en planten in de vrije natuur. Natuurliefhebbers voeren er soorten, aantallen en vindplaatsen in. Dat doen ze massaal: dagelijks bezoeken 7000 mensen de website en haar mobiele apps. En sinds de start waren er al meer dan 2 miljoen unieke bezoekers, die samen verantwoordelijk zijn voor 30 miljoen waarnemingen. Die schat aan informatie is voor iedereen beschikbaar. Waarnemingen.be groeide uit tot een sociale gemeenschap van natuurliefhebbers en werd tegelijk een onmisbare bron van informatie voor onderzoek, natuurbeheer en natuurbeleid. www.waarnemingen.be

Natuurgebieden hebben zuiverste lucht van Vlaanderen

Hoe is het gesteld met de luchtkwaliteit in Vlaanderen? Op die vraag wilde De Standaard een antwoord geven met het project Curieuzeneuzen. 20.000 burgers hingen meetbuisjes aan hun raam om de luchtkwaliteit in hun eigen straat te meten. Er werd ook gemeten in 23 natuurgebieden van Natuurpunt. En wat bleek? Geen enkel van die meetpunten overschrijdt de advieswaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie. De Grote Getevallei in Linter haalt zelfs een van de allerbeste scores van Vlaanderen. www.curieuzeneuzen.be

Nooit zoveel padden gered

In het voorjaar trekken amfibieën van overwinteringsplek naar voortplantingspoel. Maar zo'n tocht naar nieuw leven eindigt jammer genoeg vaak in een platte dood. Al sinds 1980 organiseren vrijwilligers over heel Vlaanderen overzetacties, om de dieren via schermen en emmers veilig naar de overkant van de weg te helpen. De resultaten van 2018 breken alle records. 235.669 amfibieën werden veilig de weg over geholpen bij 272 overzetacties. Heel vaak hielpen leerlingen van scholen mee. Zin om mee te doen? Hou de website dan in de gaten vanaf begin maart. www.paddenoverzet.be

28 oktober: Spectaculaire en haarscherpe beelden van wolvin Naya lopen binnen. Vrijwilliger Thomas Eerdekens is de eerste die erin slaagt om de wolvin overdag te filmen.

25 november: Bos voor iedereen! Onder dat motto planten we duizenden bomen in Zottegem, Sint-Katelijne-Waver en op 4 locaties in het Meetjesland.

jouw voordeel

www.natuurpunt.be/voordeel

© Shutterstock

Vakantie dichtbij? Hou je lidkaart bij de hand

Met je lidkaart van Natuurpunt krijg je korting bij verschillende partners die mooie reizen kortbij aanbieden. Doe je voordeel op een vakantiewoning van Belvilla of Landal Greenparks, verblijf voordelig in Corsendonk Hotels of C-Aparthotel Zon en Zee in Westende, of boek voor een klein prijsje een kamer in Hostel Uppelink in Gent.

Bekijk alle voordelen en info op www.natuurpunt.be/voordelen

© Tourism Ireland

Of liever op reis met Natuurpunt?

Ga samen met Natuurpunt op reis en ontdek de natuur, zowel dichtbij als ver weg. Samen met onze reispartners selecteren we voor jou de mooiste bestemmingen waar natuur overal rond je heen is.

Bekijk het volledige aanbod op www.natuurpunt.be/reizen en in de reisbrochure bij dit Natuur.blad.

Meer voordelen op p. 39

HET TURNHOUTS **VENNENGEBIED**

Vennen, heide en graslanden: in het Turnhouts Vennengebied krijg je het hele palet voorgeschoteld. Het natuurgebied kleeft als het ware tegen de Nederlandse grens, tussen Turnhout, Merksplas, Ravels en Baarle-Hertog. Vanop de kijktoren spot je met wat geluk een klapekster. Rond het bezoekerscentrum Klein Engelandhoeve kunnen kinderen zich uitleven in het speelbos.

Het Turnhouts Vennengebied behoort tot het Europese Natura 2000-netwerk, het grootste natuurnetwerk van de wereld.

"Zij aan zij met de zeis"

Staf Elsermans, Jos Elsermans & René Poels
Beheerwerkgroep

Wijlen Jos Mostmans was ons grote voorbeeld. Hij was jarenlang bosarbeider en had veel kennis over oude beheermethodes en de lokale natuur. Dat we hier vandaag met ons team aan het werk zijn, hebben we voor een groot stuk aan die pionier te danken. Samen werken in het natuurgebied, zij aan zij met de zeis, geeft ons veel voldoening. Je ziét het letterlijk vooruitgaan. Tegelijk bezorgt het ons veel vreugde en vriendschap. Rond het natuurgebied is het landschap de voorbije decennia erg veranderd: met almaar grotere stallen en intensieve landbouw. Het belang van het Turnhouts Vennengebied, als toevluchtsoord voor de natuur, is daardoor sterk toegenomen.

WANDELEN

Je kan het Turnhouts Vennengebied verkennen via maar liefst zes verschillende wandellussen tussen de 2,5 en 8 km. Meer info op: www.natuurpunt.be/turnhoutsvennengebied

Dit gebied steunen? Stort je bijdrage op BE56 2930 2120 7588 met vermelding van "Turnhouts Vennengebied"

“De natuur is **geen dag** hetzelfde”

Toon van Bourgognie

Stiltezoeker op een scootmobiel

Ik ben niet meer goed te been, maar dankzij mijn scootmobiel kan ik volop komen genieten van het Turnhouts Vennengebied. Wonen doe ik in de stad, maar ik heb behoefte aan stilte en rust. En als ik hier mijn toertje gemaakt heb, dan kan ik weer vol energie terug. Wat de natuur zo zalig maakt: de seizoenen die weerkeren, maar toch ook elke keer weer anders zijn. Een nat voorjaar, een vroege zwartkop die zingt, een hete zomerdag: in de natuur is geen dag hetzelfde. Met mijn scootmobiel durf ik best wel wat risico’s nemen. Ik rij zelden vast. Het is ooit een keer voorgevallen, maar dan werd ik door een vriendelijke wandelaar uit de modder geduwd.

“De natuur **als kunstwerk**”

Marc Smets

Vrijwilliger en natuurgids

Natuurbeheer is een stukje hemel op aarde creëren, een beetje zoals een kunstenaar dat doet. En geen kunstwerk is zo omvattend als de natuur. Maar de natuur moet groter, robuuster. Ik heb de Kempense natuur nog gekend van voor de grote ruilverkavelingen. In een tijd dat je nog ongerepte plekken kon ontdekken en dat kinderen een zee van ruimte hadden. Nu zijn natuurgebieden vaak geïsoleerde snippers. Er is er een grote inhaalbeweging nodig. De laatste jaren stemmen me hoopvol. Dankzij grote LIFE-projecten keren lang verdwenen soorten terug. Het werk is hier zeker nog niet af, maar we zijn op de goede weg. En de geiten helpen ons een handje.

Foto’s © Wim Dirckx

© Shutterstock

WELKOM IN DE EGELSTRAAT

Egels zijn schattig, geliefd door tuineigenaars en baldadig. Helaas sneuvelen ze in toenemende mate in het verkeer. Hoe kan je ze helpen? Simpel. Door je tuin wilder te maken. Met bomen, struiken, kruiden en takkenhopen. En door een gat te knippen in de tuindraad. Welkom in de Egelstraat, een project om tuinen te verbinden tot één groot natuurgebied.

Tekst: Joris Gansemans

Door zijn voorliefde voor slakken ziet elke tuinier de egel graag komen. En niet alleen tuiniers: met hun blinkende oogjes en spitse snuit zijn egels één van onze favoriete wilde tuinbewoners. Ze leven in heggen, struwelen, bossen en natuurgebieden, maar evengoed in buitenwijken, tuinen en parken. Het is niet nodig om een doorgewinterde natuuronderzoeker te zijn om een glimp op te vangen van een egel die snuffelt naar kevers en wormen. Egels leven vlak bij ons, niet als vee, niet als huisdieren, maar als heuse wilde dieren.

Populair of niet, de soort krijgt harde klappen. In het buitengebied, door het verkleinen van het leefgebied en de afname van hun prooien. Maar ook op de plekken waar ze dicht bij mensen leven. Doordat veel tuinen haast hermetisch afgesloten zijn, en enkel bereikbaar via de straatkant, hebben egels vaak geen andere keuze dan via de straat van de ene naar de andere tuin te lopen.

Met hun lengte van 20-30 centimeter mogen egels dan eerder klein zijn, hun woonplaats zien ze wel groots. Een egel zoekt voedsel in een gebied dat tot 10 hectare groot is - dat komt overeen met 15 voetbalvelden, aardig wat tuinen samen. Egels leven alleen, maar delen

wel een leefgebied. Af en toe komen ze elkaar tegen. Op zoek naar voedsel, schuilplaatsen of een partner leggen egels 's nachts gemakkelijk 2 à 3 kilometer af. Tijdens die tochten rusten ze uit in een zelfgemaakt, beschut nest. Bijvoorbeeld in een takkenhoop. Of in open composthopen, ook lekker warm.

Maar voor hun mobiele levenswijze betalen egels een zware tol. De dieren sneuvelen massaal in het verkeer. Naar schatting werden in Vlaanderen vorig jaar 250.000 egels doodgereden, zo blijkt uit dierenonderdewielen.be, een burgeronderzoeksproject van Natuurpunt in opdracht van de Vlaamse overheid, dat verkeersslachtoffers in kaart brengt. Daarmee haalt de egel steevast de top drie van dierlijke verkeersslachtoffers in Vlaanderen. En nummer één wat zoogdieren betreft. Een trieste toppositie.

Om hier iets aan te doen lanceert Natuurpunt het project Egelstraat. "We willen iedereen bewust maken van het belang van verbonden tuinen voor de toekomst van de egel in Vlaanderen", zegt Simon Feys van Natuurpunt, die het project coördineert. Zowat 9% van Vlaanderen wordt ingenomen door tuinen, dat is een oppervlakte ongeveer even groot als al onze bossen samen.

"Met Egelstraat roepen we iedereen op om tuinen met elkaar te verbinden door een egelpoortje te maken. Dat is een opening van 15 x 15 cm in of onder een omheining of afsluiting zodat egels veilig van de ene naar de andere tuin kunnen lopen." Ook gemeenten kunnen aansluiten bij het project Egelstraat. Dan komen heuse egelteams langs om de tuinen van een hele straat te verbinden. Op dit moment heeft de gemeente Kalmthout zich al kandidaat gesteld. Het project - in samenwerking met BEPlanet, Elia en Polet - is nog maar net gelanceerd.
Straten in de deelnemende gemeenten kunnen de titel Egelstraat krijgen wanneer er minstens 10 tuinen verbonden zijn met egelpoortjes. Zo krijgen de egels er ineens een groot aaneengesloten leefgebied. Hoe dat in zijn werk gaat, lees je op egelstraat.be.

Op zoek naar voedsel, schuilplaatsen of een partner leggen egels 's nachts gemakkelijk 2 à 3 kilometer af. Tijdens die tochten rusten ze uit in een zelfgemaakt, beschut nest.

Het idee van de Egelstraat is komen aanwaaien vanuit het Verenigd Koninkrijk. Daar hebben al meer dan 7500 tuineigenaars een opening gemaakt in hun omheining, onder impuls van het project Hedgehog Street. Voor de Britten is de egel nationaal het meest geliefde zoogdier, zo bleek uit een grote bevraging.

ZO KRIJG JE EEN EGEL IN DE TUIN

Egels helpen doe je niet enkel door tuinen te verbinden. De dieren hebben ook schuilplekken, kraamplaatsen en voedsel nodig. En dat helpt ook de andere wilde dieren in de tuin. Een egelvriendelijke tuin is meteen ook heel erg aantrekkelijk voor andere dieren. Maar hoe krijg je een egel in de tuin?

Egels zijn beschermd. Je mag ze niet kopen of in gevangenschap houden. Om egels aan te trekken, zal je de dieren moeten verleiden met een natuurlijke, gemakkelijk bereikbare en voedselrijke tuin.

Vind je 3-4 cm lange, zwarte uitwerpselen vol insectenschildjes? Hoor je gegrom en geknor 's nachts in de tuin? Dan heb je misschien al egels op bezoek. Als ze je tuin eenmaal ontdekt hebben, dan keren ze vaak weer. Of maken ze er hun thuis van.

De ideale egeltuin heeft voldoende voedselplekken. Wilde hoekjes met struiken, afgevallen bladeren en wilde inheemse planten - die herbergen veel meer voedsel voor de egels dan een steriel gemaaid gazon. Voorzie wat stukjes gras die je niet of slechts één- of tweemaal per jaar maait. Spaar ruigtekruiden, laat grasranden staan en laat tuinafval, bladstrooisel, grof grasmaaisel en takkensnoeisel op een hoop achter.

© Shutterstock

Egels doen zich vooral tegoed aan rupsen, kevers, slakken (tot 40 per nacht), wormen, en af en toe nemen ze een hap uit een vrucht of een paddenstoel. Eten doen ze altijd in de schemering of 's nachts. Echte schavuiten zijn het, die er niet voor terugschrikken om eieren te stelen als ze de kans krijgen.

Wissel vruchtdragende planten af met zaadvormende varianten. Rijkelijk bloeiende plantensoorten trekken dan weer veel insecten aan die goed dienen voor insecteneters als egels. Voorkom dat niet alle planten tegelijk of slechts gedurende een korte periode voedsel verschaffen. En inheemse plantensoorten zijn doorgaans voedzamer.

Verder kan je nog helpen door een egelhuis klaar te zetten en bladeren en takken te laten liggen in je tuin waaronder de egel zich kan verstoppen. En laat de egels vooral ongestoord genieten van hun winterslaap. Stel opruimwerken uit tot in april zodat je geen egels verstoort in hun winterslaap.

Stel opruimwerken uit tot in april zodat je geen egels verstoort in hun winterslaap.

ETEN, OOK IN DE WINTER

Om zich voor te bereiden op die winterslaap moeten egels grote vetreserves opbouwen in het najaar. Tijdens die winterslaap verliezen ze 30% van hun lichaamsgewicht. Een egel slaapt niet de hele winter aan één stuk door. Soms wordt hij wakker en gaat hij op stap.

Op die onverwachte wakkere momenten zijn egels erg dankbaar voor bijkomend voedsel: egelpaté (verkrijgbaar in de dierenspeciaalzaak of Natuurpunt Winkel), droog of nat kattenvoer, een schaaltje met meelwormen, een rauw ei gemengd met muesli en ongezouten pindakaas, en een schaaltje water (met lage rand). Om te vermijden dat de katten en vogels uit de buurt met het eten voor de egel aan de haal gaan, kan je het aangeboden eten in een egelvoederhuis plaatsen: een houten of plastic doos voorzien van een opening van 15x15 cm. Uiteraard moet je niet voederen als de dieren in winterslaap zijn. En voeder met mate, nooit meer dan de egel in één maaltijd op kan.

AMBASSADEUR VOOR WILDE TUINEN

De egel is een ambassadeur voor wilde tuinen. Zorg je voor een Egelstraat, een wilde tuin of voldoende voedsel - dan zullen heel wat andere dieren daar ook van profiteren. En jij zelf nog niet het minst: als alle tuinen in de buurt uitgroeien tot een aaneengesloten natuurgebied, dan woon jij daar middenin. Met een egel die in de moestuin loopt te grommen terwijl hij slakken eet, een merel die je uit je bed fluit met een ochtendlied, of door de lucht klievende vleermuizen die je in de zomer opnieuw verlossen van een muggenplaag. Stad of platteland, je woont dan gewoon in je eigen stukje wildernis.

Drie vragen over egels

1. Ik heb nog nooit een egel gezien. Wat kan ik doen om er een te ontmoeten?

Maak op een warme avond een wandeling in de natuur of in je buurt. Luister goed en met een beetje geluk hoor je een egel snuffelen en grommen. Ga stil op het geluid af en schijn voorzichtig met een zaklamp, wie weet zie je er een!

2. Hoe kan ik de egel beschermen tegen mijn kat of hond?

Egels zijn vooral 's nachts actief. Het is aan te raden om je kat of hond 's nachts binnen of in een hok te houden, of voldoende schuilplaatsen te voorzien voor de egel. Gedragstraining kan je hond ook leren om egels met rust te laten.

3. Wat kan ik doen om een egel in nood te helpen?

Vind je een egel die overdag rondscharrelt, trilt, stilletjes blijft zitten, gewond is, hoest of ontstoken ogen heeft? Breng hem naar één van de dierenopvangcentra in Vlaanderen. Zij doen er alles aan om de dieren er weer bovenop te helpen.

© Shutterstock

TIEN TIPS VOOR DE WINTERTUIN

1. Maak een egelwegel. Knip een gat in de omheining van je tuin. Zo kunnen egels, maar ook andere dieren, zich vlot verplaatsen.

2. Een egelhuis helpt de egel om veilig te slapen en overwinteren.
3. Hagen zijn de beste tuinomheining. Ze laten dieren toe om vlot andere tuinen te bezoeken, zijn een goede schuilplaats, en egels vinden er ook voedsel. Plant ze in de winter.
4. Een natuurlijke vijver brengt leven naar je tuin: libellen, muggen, kevers … Vogels komen er drinken en amfibieën planten er zich voort. Hou je vijver in de winter vorstvrij zodat kikkers en padden niet stikken. En zorg ervoor dat een egel die in de vijver is getuimeld er makkelijk weer uit kan klimmen, met een plankje of zacht glooiende oevers.
5. Voeder je tuinvogels met een voedertafel, veilige eethoekjes en vetbollen.
6. Hang nestkastjes op voor vogels. Kies kastjes met de juiste opening en hang ze op de juiste plaats. Nestkastjes worden ook gebruikt om in te slapen.
7. Maak een eenvoudige composthoop. Die kan dienen als winterschuilplaats voor kikkers, padden en salamanders.
8. Laat takken en bladeren rondslingeren in je tuin of maak een takkenhoop met heel wat bladeren tussen of over. Egels, kikkers en padden verstoppen zich er in en vinden er voedsel. Eekhoorntjes en vogels maken nestjes met het materiaal. In de bladeren en stengels overleven eitjes, rupsen en poppen van vlinders.
9. Plant inheemse bomen en planten: ze gedijen beter in ons klimaat en voorzien eten en nestgelegenheid. Net als (besdragende) struiken bieden ze voedsel en een schuilplaats voor vogels.
10. Breng al je pesticiden naar het recyclagepark. In een natuurlijke tuin heb je ze niet nodig. Beweeg met de natuur mee en hou insecten onder controle door andere dieren aan te trekken.

© Shutterstock

Het gouden paard van Niel

Ooit trokken honderden paarden wagonnetjes met klei en stenen voort bij de steenbakkerijen in de Rupelstreek. Via een smalspoor brachten ze twee of drie wagonnetjes klei naar de droogplaats, droge stenen naar de ovens en gebakken stenen naar de kaden. Rond 1950 werd de pure paardenkracht vervangen door kleine diesellocomotiefjes. Maar vandaag zijn de paarden terug; een gouden paard siert de gevel van het Natuur.huis aan de Boomsestraat in Niel. De bijzondere ode werd aangebracht door Dzia, een artiest die al jaren in zijn karakteristieke stijl dieren schildert op muren en gebouwen over de hele wereld. Dzia kiest ervoor om zijn werken te laten spreken. Zelf blijft hij liever op de achtergrond; zijn echte naam is onbekend, en hij staat nooit herkenbaar op foto's.

www.dzia.be

© Erik De Keersmaker

Le Vivier leeft verder

Natuurpunt Avelgem, Natuurpunt Zwevegem en Natuur.koepel kochten recent Le Vivier in Escanaffles, vier hectare waardevolle meersen. Het gebied heeft een specifieke fauna en flora, en ligt aan de Schelde, net over de taalgrens in een deelgemeente van Celles. Zeldzame plantensoorten als wilde bertram, pijptorkruid en schildereprijs gedijen hier goed. De rietgors en cetti's zanger zijn er vaste broedvogels en een grote populatie van de zeldzame moerassprinkhaan heeft er zijn thuis. Niets doen was geen optie, het gebied zou onvermijdelijk verloren zijn gegaan aan intensieve landbouw of andere activiteiten. Een fondsenwervingsactie haalde al 15.872 euro op.

www.natuurpunt.be/steunlevivier

© Dirk Vergrote

Betonstop Nu zindert nog na

Het betonrapport van Natuurpunt en de campagne #natuurdichtbijmij werden ook lokaal uitgespeeld. Bijzonder veel Natuurpuntafdelingen organiseerden acties om meer groen en natuur als belangrijk verkiezingsthema op de agenda te zetten. In Roeselare voerden Natuurpunt Mandelstreke en Velt Roeselare actie met Betonstop Nu. Hun actie kwam zelfs aan bod in een reportage in De Zevende Dag. Ook na de verkiezingen blijft Natuurpunt hameren op de betonstop. Laat die #natuurdichtbijmij-poster dus nog maar even aan je raam hangen.

www.natuurpunt.be/betonrapport

Het Kluizenbos gaat open

Onlangs kocht Natuurpunt 21 hectare van het Kluizenbos, een privébos op de grens van Aalst en Affligem. Het is de grootste aankoop ooit in de streek. In september konden de omwonenden voor het eerst sinds mensenheugenis het bos betreden. De vrijwilligers van Natuurpunt Aalst en Affligem-Liedekerke leggen nu de wandelpaden aan die ze in de lente van 2019 openstellen voor het publiek. Je kan de aankoop nog ondersteunen. www.natuurpunt.be/kluizenbos

Oude molen wordt uitkijktoren

In Begijnendijk vind je in natuurgebied De Molenberg de ruïne van een 14de-eeuwse molen. Natuurpunt Begijnendijk kocht de molen in 1990 en diende recent het ontwerp in voor een definitieve restauratie. De bedoeling is om de ruïne in te richten als uitkijktoren over de Demervallei. Jaarlijks organiseren Natuurpunt Begijnendijk en de Molenwerkgroep Dag van de Molenberg om fondsen voor de restauratie in te zamelen. Wie wil kan een steentje bijdragen via www.natuurpunt.be/molenberg.

© Wim Dirckx

Begijn Le Bleu

komt uit zijn nestkast in de Grote Geule

Hier in Kieldrecht doet Begijn Le Bleu, comedian en acteur, zijn bekentenis: “Ik ben een vogelkijker, maar hield die passie wat verborgen. Ik zeg altijd dat ik uit de kast kom, of eerder uit de nestkast, als vogelkijker. Als kind trok ik elke woensdagnamiddag het bos in. Zoveel, dat mijn vader op den duur zei dat ik dan maar een verrekijker moest aanschaffen. Zo begon mijn voorliefde voor vogels.

Met mijn podcast Fwiet Fwiet probeer ik verrassende verhalen over vogels naar de mensen te brengen. Kijk maar eens naar de magnifieke kleuren van een mus. Buiten in de natuur vind ik na amper een halfuurtje wandelen en vogels kijken altijd inspiratie voor nieuwe verhalen."

PS: Tel jij mee met het Grote Vogelweekend op 26 & 27 januari? Begijn Le Bleu is ons enthousiaste boegbeeld. **www.vogelweekend.be**

Hazelmuizen in nesten

Tot vijftien jaar geleden was er nauwelijks iets bekend over hazelmuizen in Vlaanderen. Dankzij onderzoek van de Zoogdierenwerkgroep weten we nu dat ze waarschijnlijk enkel nog in de Voerstreek voorkomen en kennen we meer details over hun levenswijze. Er werd ook een soortbeschermingsprogramma opgesteld om onze laatste hazelmuispopulaties beter te beschermen. Het vergt enige ervaring; maar wie zoekt, die vindt.

Tekst: Kevin Feytons & Goedele Verbeylen – Foto's: Kevin Feytons

1 Hazelmuizen zijn echte acrobaten. Zoals aapjes klimmen ze met hun flexibele pootjes en lange pluimstaart behendig in het dichte en stekelige struikgewas. Daar zijn ze tijdens de zoektocht naar eten - van vruchten, bloesems en insecten - veilig.

2 Vlak onder het dichte bladerdak van een dichtbegroeide bosrand maken ze bolvormige nestjes. Goed verstopt in bosrank, klimop, braam- en ander dicht struweel, en moeilijk te vinden. Het nest voor hun winterslaap is nóg beter verstopt.

3 Omdat hazelmuizen hoofdzakelijk nachtdieren zijn, zijn hun sporen gemakkelijker te vinden dan zijzelf. Net als hazelnoten vertonen kersenpitjes die ze opeten een typische ronde knaagvorm. Via de sporen kunnen we de verspreiding in kaart brengen.

3

4

5

6

4 Door nestkasten en vallen te controleren, kunnen de hazelmuizen gemerkt en hervangen worden. Een lap stof in de ingang van de nestkast en een speciaal netzakje zorgen ervoor dat de vliegensvlugge klimmers niet kunnen ontsnappen.

5 Wanneer er meerdere hazelmuizen in de nestkast zitten, is een netzakje handig. Hier vonden we vijf jonge hazelmuisjes. Omdat hazelmuizen maar weinig jongen krijgen, beschermen ze hun kroost zeer goed.

6 We verzamelen informatie die belangrijk is voor hun bescherming, over voortplanting, overleving en verplaatsingen, en de effecten van beheeringrepen daarop. Ook wegen we de dieren. Hun gewicht geeft een indicatie van hun gezondheid en leeftijd.

Het regent.
En toch is het droog

2018 werd het droogste jaar sinds het begin van de metingen, leverde een officiële landbouwramp en bracht grote schade aan de natuur. En ook nu, in de natte winter, blijft het probleem bestaan. Er dringt te weinig water de ondergrond in. De grondwatertafel geraakt onvoldoende aangevuld. De oplossing? Geef water tijd en ruimte om in de bodem te dringen.

Tekst: Robin Verachtert, tekeningen: Korneel Detailleur.

Het ziet ernaar uit dat het jaar 2018 de geschiedenisboeken ingaat als het droogste ooit sinds de metingen in 1833. Naast een dorre, hete zomer, blijven de gevolgen ook in de winter nazinderen. De grondwatertafel is in veel natuurgebieden wel meters gezakt.

In de zomer leidde dat ertoe dat moerassen, broekbossen, beekvalleien, natte heide en vennen uitdroogden. Beheerders van De Maten in Genk schatten dat zeker de helft van de heide er verdorde. Ook voor dieren die leven in waterlopen was het alle hens aan dek. Sommige vissen moesten door vrijwilligers zelfs handmatig verplaatst worden naar delen van de waterloop die niet drooggevallen waren.

Of de natuur zich zal kunnen herstellen van de opgelopen schade, is voorlopig twijfelachtig. Al jaren worden onze grondwaterreserves onvoldoende aangevuld. Wat de gevolgen daarvan zullen zijn, zal de toekomst uitwijzen.

Een visie voor de toekomst is onontbeerlijk. We zullen anders moeten omgaan met de waterhuishouding in het buitengebied.

Voorrangsregels voor droogte

De situatie is nog steeds niet onder controle. Als het de komende maanden niet behoorlijk (lees: heel veel) gaat regenen, kunnen we volgend jaar nog zwaarder in de problemen komen doordat onze bodem uitgedroogd de lente ingaat.

De Vlaamse overheid werkt momenteel aan een evaluatie van de droogte van afgelopen zomer. Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege geeft aan dat ze voorrangsregels voor water wil instellen. Die regels bepalen welke sectoren in tijden van droogte als eerste toegang zullen krijgen tot water. Een goede zaak, zeker nu klimaatwetenschappers stellen dat langere periodes van droogte wel eens het nieuwe normaal kunnen worden.

Zorgwekkend in het voorstel is dat naast de terechte voorrang aan drinkwater en voedselproductie, natuur nagenoeg ontbreekt in de regels. Een wereld van verschil met Nederland, waar het

vermijden van onherstelbare schade aan natuur, samen met veiligheid, dé topprioriteit is in geval van waterschaarste. Rare jongens dan maar, die Nederlanders? Toch niet: veel van de waterafhankelijke natuurgebieden zorgen voor belangrijke ecosysteemdiensten zoals koolstofopslag, drinkwaterproductie en waterbuffering tijdens overstromingen. Die diensten dreigen sterk te verminderen en zelfs verloren te gaan wanneer de droogte er voor onherstelbare schade zorgt.

Bredere beken, hennep en waterbuffels

Voor noodsituaties moeten de plannen helder zijn. Maar daarnaast is een visie voor de toekomst onontbeerlijk. We zullen anders moeten omgaan met de waterhuishouding in het buitengebied. Heel het watersysteem is ontworpen om landbouwgrond zo vroeg mogelijk in het voorjaar droog te leggen en het water af te voeren. Een erfenis uit het verleden. De bevolking groeide sinds de Tweede Wereldoorlog gestaag en de landbouw moest plotseling veel voedsel produceren. Extra landbouwgrond moest worden gecreëerd én snel droog worden, zodat landbouwers er met steeds zwaardere machines op konden. Hiervoor werden massaal sloten gegraven. Gevolg: minder grondwater.

Het idee dat water via grachten en beken zo snel mogelijk afgevoerd moet worden naar rivieren en zeeën strookt niet meer met het huidige klimaat, getuige de mislukte oogsten in kurkdroge landbouwzones en de schade in natuurgebieden. We moeten naar een nieuw evenwicht tussen het afvoeren en vasthouden van water. Willen we dat onze natuur niet de nekslag krijgt door langere

Alle spelers in het buitengebied zullen op zoek moeten gaan om het water nog veel meer te koesteren en te zien als een troef.

periodes van droogte, dan zal het grondwaterpeil in het buitengebied structureel omhoog moeten. Beken en grachten moeten waar mogelijk ondieper en breder worden, zodat ze het water minder snel afvoeren. Ook het schonen en onderhoud ervan hoeft op veel plaatsen niet meer zo rigoureus te worden uitgevoerd. Uiteraard met respect voor de bewoners en het behoud van hun droge voeten. Al deze maatregelen hebben een positief effect op infiltratie, waterberging en vertraagde afvoer. De landbouw kan extra kansen creëren door meer in te zetten op natte landbouw. In Nederland experimenteert men al volop met de teelt van waterplanten als lisdodde en riet en worden waterbuffels gehouden in overstromingsgebieden. Ook de teelt van hennep, een droogteresistent gewas, biedt veel potentieel in een veranderend klimaat.

Vasthouden en bergen

Het goede nieuws is dat we al weten wat we moeten doen om ons te wapenen tegen de droogte en overstromingen. Via het Integraal Waterbeleid stelt de Vlaamse overheid een strategie voor hoe we moeten omgaan met hemelwater: eerst het water zo goed mogelijk proberen vasthouden (via hergebruik, infiltratie en vertraagde afvoer), vervolgens bergen of bufferen (in vallei- en overstromingsgebieden) en dan pas afvoeren. In die volgorde. Tussen de theorie en de praktijk ligt helaas nog een hemelsbreed verschil. Alle spelers in het buitengebied zullen dus op zoek moeten gaan om het water nog veel meer te koesteren en te zien als een troef. Enkel zo kunnen we het buitengebied klimaatrobuust maken en de natuur veiligstellen.

KLEIN FORMAAT, GROTE INDRUK

LYNX HD
8X30 - 10X30

KITE OPTICS®

EYE FOR PROFESSIONAL OBSERVATION

WWW.KITE-OPTICS.BE

Koop uw KITE Optics instrument met ledenkorting bij een officiële partner en steun zo Natuurpunt:

Sights Of Nature
Natuurpunt optiekshop | Brugge

Optiek Porteman
Natuurpunt optiekshop | Ieper

Optiek Mertens
Natuurpunt optiekshop | Leuven

AS ADVENTURE

Webshop | winkel.natuurpunt.be
Natuur.winkel Limburg | Kiewit
Natuur.winkel Antwerpen Noord

duo

Het Warmste Bos

De VRT zamelt ook dit jaar met De Warmste Week weer geld in voor jouw favoriete goede doel. Een van de hoofdsponsors dit jaar is Stihl, producent van bos- en natuurbeheermachines, en zij kozen Natuurpunt als goede doel om te steunen. We spreken Martine De Pessemier, projectleider bij Stihl, en Koen Martens van Natuurpunt Aalter in het houtatelier van Natuurpunt in Ekeren.

"We moesten niet lang nadenken om een goed doel te selecteren" zegt Martine. "Met Natuurpunt werken we sinds vele jaren heel goed samen. Zo worden onze bosmaaiers en kettingzagen dagelijks gebruikt door de arbeiders en de vrijwilligers om meer en betere natuur te creëren, iets waar we allemaal baat bij hebben". "Stihl en Natuurpunt zamelen de komende weken geld in met de verkoop van mutsen en houten schijfjes" zegt Koen. "De Natuurpunturijwilligers en het Stihl personeel hebben zich in het zweet gewerkt om 5000 schijfjes te maken". Ze zijn te koop voor 4 euro. Daarmee kan Natuurpunt 1m² nieuw bos aankopen. Dit Warmste Bos wordt aangeplant in natuurgebied Ganzeveld in Aalter. Wie een schijfje kocht is welkom om mee bomen te komen planten.

Je kan de houten schijfjes gebruiken als onderzetter, kerstversiering of om je kerstboom te decoreren. Steun het Warmste Bos en koop je houten schijfjes in de Natuurpunt winkel.

www.natuurpunt.be/winkel
www.natuurpunt.be/warmstebos

© Wim Dirckx

Kamsalamanders kijken in Tommelen

Natuurgebied Tommelen ligt geprangd tussen het rangeerstation en de grote ring rond Hasselt, en toch vind je er zeldzame natuur. Je treft er 110 poelen, die ontstonden in april 1944 bij Amerikaanse bombardementen op het station. Vele projectielen van de geallieerden misten doel en kwamen in de weilanden achter het spoorwegemplacement terecht. Daar vormden ze diepe kraters, die vandaag de grootste populatie kamsalamanders in Vlaanderen herbergen.

Eind september 2018 werd een nieuwe attractie geopend in het natuurgebied: een observatieplatform vanwaar je het waterleven kan bekijken zonder natte voeten te krijgen. Leuk om de kamsalamander aan het werk te zien. Op de nieuwe picknickbank geniet je van de rust en de omgeving terwijl een reusachtige houten kamsalamander de show steelt. In 2019 krijgt Tommelen nog een uitkijktoren en een nieuwe wandelroute. Het project krijgt financiële steun van IKEA Hasselt en de Stad Hasselt.

Paddenstoelenexperts werken samen met antigifcentrum

Zo'n 300 keer per jaar lopen er bij de noodcentrale van het antigifcentrum telefoontjes binnen over iemand die onbekende paddenstoelen gegeten heeft. Vaak gaat het om ongeruste ouders van jonge kinderen of hondeneigenaars. In zulke gevallen doet het antigifcentrum een beroep op de kennis van paddenstoelenexperts van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging en Natuurpunt. Hun natuurkennis kan letterlijk levens redden. Via mail worden razendsnel foto's van de bewuste paddenstoelen doorgestuurd. Als de determinatie op basis van foto's te onzeker is, wordt een bezoek gebracht aan de lokale paddenstoelenkenners. Hiervoor staat een netwerk van vrijwillige experts klaar, verspreid over heel Vlaanderen. Op basis van de determinaties kan het antigifcentrum snel het juiste advies geven. Het antigifcentrum maakt promotie voor de paddenstoelenwandelingen van Natuurpunt, waar je onder begeleiding van experts kennis kan opdoen.

Baloise Insurance zorgt samen met haar makelaars voor het welzijn en comfort van haar klanten, en beschouwt het als haar verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een aangenamere wereld. Voldoende natuur in de directe omgeving zorgt voor een verhoogd welzijn. Met dat idee werkte Baloise Insurance een samenwerking uit met Natuurpunt; voor elke nieuwe klant die via het internet zijn weg vindt naar Baloise Insurance, doneert de makelaar een bijdrage aan het goede doel. Deze financiële steun zal Natuurpunt inzetten om natuurgebieden in de Kleine Netevallei aan te kopen en te beheren.

Op Avontuur in de Grote Getevallei

In de Grote Getevallei in Linter opende in september een gloednieuw avonturenpad met als hoogtepunt een spectaculaire hangbrug. Het pad kwam tot stand dankzij de gemeente Linter, de provincie Vlaams-Brabant, Vlaanderen en Europa (LEADER), Regionaal Landschap Zuid-Hageland en Natuurpunt. De vele lokale Natuurpuntvrijwilligers, arbeiders van Natuur- en Landschapszorg (sociaal bedrijf Natuurpunt) en van De Winning (sociale economie), Ontwerpbureau Close to Bone, aannemers Plant- en Houtgoed en Trimonta maakten er een avontuurlijk geheel van.

In het speelbos aan het Stationsplein in Drieslinter kan je nu klauteren als een eikelmuis. Je leert er ook meer over de levenswijze van de vrienden van dit muisje, ook fruitratje genoemd. Een spectaculaire hangbrug, de Golden Geet, voert je over de Gete tot aan de Getedraak met dinoafmetingen. Waag je zeker ook eens in de belevingsboomgaard. Wanneer je evenwicht prima in orde blijkt, kan je je wagen aan de oversteek op stelten naar het leefgebied van de kamsalamander. Daar kan je je uitleven op het uitkijkplatform en in de kamsalamanderhut.

Wil je het avontuur zo lang mogelijk rekken? Dan kan je overnachten op de paalkampeerzone. Er is plaats voor maximum 4 tenten en 10 personen. Zo heb je zeker voldoende tijd om de andere wandelroutes in de Grote Getevallei te verkennen. www.natuurpunt.be/grotegetevallei

© Pieter-Jan Alles

“Als Baloise Insurance zorgen we zelf voor een jaarlijkse financiële bijdrage. Ook onze medewerkers worden nauw betrokken en zullen diverse initiatieven organiseren ten voordele van Natuurpunt.”

Noël Pauwels
Gedelegeerd Bestuurder Baloise Insurance

ding

Fruit uit Haspengouw

Vroeger telde ons land duizenden hectaren hoogstamboomgaarden. Om economische redenen werden ze vervangen door laagstam varianten. Natuurpunt Zuid-Limburg kon heel wat oude boomgaarden van de kap redden. Ze vormen een thuis voor de steenuil en produceren lekker fruit. Natuurpuntvrijwilligers plukten dit jaar duizenden kilo’s appels. Samen met vlierbloesem uit andere gebieden, werden ze verwerkt in de heerlijke sapjes van De Drie Wilgen. Te koop in de Natuurpunt Bezoekerscentra en bij natuurvoedings- en bio winkels.

www.natuurpunt.be/driewilgen

© Shutterstock

doen

Fietsen op de heide

Fietsen is gezond. En dankzij een e-bike kan je met gemak ook onze fietsroutes in de natuur ontdekken. Nog geen e-bike? Koop er nu een via onze partner Lampiris en geniet tot 750 euro korting. Voor elke aankoop van een fiets schenkt Lampiris 100 euro aan Natuurpunt.

www.lampiris.be/nl/bizbike

© Lampiris

U VINDT ONZE PRODUCTEN
BIJ EXCLUSIEVE SPECIAALZAKEN EN
ONLINE OP **WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM**

EL FAMILIE
GRENZELOZE
PERFECTIE

De beste EL verrekijker aller tijden, die comfort en functionaliteit naar een hoger niveau tilt dankzij het FieldPro-package. De optische perfectie en precisie, excellente ergonomie en het vernieuwde design vervolmaken dit meesterwerk in precisie-optiek. SWAROVSKI OPTIK – momenten intenser beleven.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK

met **HANDIGE wandel kaart**

naar BUITEN Hageland

©Vilda/Jeroen Mertens

Boven: Let tijdens je wandeling op sporen van bevers! Foto: Kevin Feytons
Onder: Vlnr: Jan, Lars en Kevin van Natuurpunt Holsbeek. Een staaltje intergenerationeel plezier. Foto: Hendrik Moeremans

Jan zag hem al in actie: de bever van het Dunbergbroek. Foto: Vilda/Lars Soerink

Wintertijd aan de Winge: **op avontuur in het Hageland**

Tussen het Rode Ridder-kasteel van Horst en de Sint-Mauruskerk van Holsbeek ligt een even onbekend als overweldigend stuk natuur. Trek je stoute laarzen aan en stap goedgemutst mee in een beeldrijk verhaal van pittige heuvels, mystieke bossen en vriendschap die de generatiekloof moeiteloos over springt. Om het met de woorden van de heldhaftige stripfiguur te zeggen: bij Sint-Joris en zijn draak! **Tekst: Hendrik Moeremans**

Toen rode en andere ridders op hun ros het Hageland doorkruisten, werd het landschap getekend door de pittige ijzerzandsteenheuvels. En vandaag is dat niet anders. Een duizelingwekkende afdaling over een holle kasseiweg brengt mijn Bluebike kletterend en rammelend tot stilstand bij de kerk van Holsbeek. En tegelijk ook bij Jan Wyckmans (72) conservator en Kevin Feytons (29) co-conservator van Natuurpunt Holsbeek, die zo hulpvaardig zijn om me vandaag op trot te nemen. "Ziedaar, de jongste voorzitter van het land!", roept Jan terwijl Lars Smout (26) breedlachend maar met kleine oogjes op ons gezelschap toe stapt. En weg zijn we.

Geen enkel verhaal over de Hagelandse vallei kan beginnen zonder het over de Winge te hebben. Op slingerende wijze bevloeit het beekje de 3 kilometer brede Hagelandse vallei, die zich op het kruispunt bevindt tussen zandige

Boven: In natte periodes buffert het Dunbergbroek bakken regenwater. Foto: Staf De Roover | Onder: Het natuurherstelproject LIFE Hageland moet de grauwe klauwier meer kansen geven. Foto: Vilda/ Yves Adams

kempen en de zware Brabantse leemgronden. Resultaat: blauwgraslanden, die hun naam danken aan de blauwe schijn van de unieke planten die erin te vinden zijn. En een nat laarzenlandschap natuurlijk, vooral in de winter. Water sijpelt in de grond van de omliggende heuvels en vloeit naar de vallei, waar het opborrelt als vruchtbare kwel. Het natuurgebied Dunbergbroek doet zo dienst als een natuurlijke spons en houdt woongebieden in de buurt droog. Terwijl we langs een mangrove van elzenbroekbossen lopen, wordt duidelijk dat een knabbelende bever het natte gebied ook weet te smaken. We komen de ene na de andere dam tegen.

De Winge boetseert deze vallei. En toch zit er een smet op het blazoen van de beek. Het water is op verschillende plaatsen nog sterk vervuild, waardoor het gebied na zware regenval het rioolputje van de heel regio dreigt te worden. “Zo’n bever houdt daar weinig rekening mee natuurlijk. Kwetsbare natuur en waterbuffering combineren gaat pas lukken wanneer het water opnieuw zuiver is. Anders blijft het vervuilde slib de vallei besmeuren na een overstroming”, zegt Jan.

Muizenissen en de Europese turbo

Terwijl een houtsnip wat stuntelig over het open landschap met grachtjes klapwiekt, kom ik aan de weet dat ik op stap ben met een natuurplanner, een rijkswachter op rust en een spoedverpleger - vandaar de kleine oogjes. Zoveel mensen, zoveel redenen om de natuurmicrobe te pakken te krijgen. “Ik was als rijkswachter vaak in de natuur op pad met speurhonden”, zegt Jan. Op z’n 46ste richtte hij de Holsbeekse afdeling op. Aangestoken door pioniers als André Roelants en Luc Vervoort, die de eerste orchideeënweide ontdekten en veilig stelden. Op zijn beurt stak Jan Lars aan. Al vanaf z’n 7de begon hij - eerst samen met z’n buurman - vogels te kijken en stak hij geregeld z’n handen uit de mouwen tijdens een van de beheerdagen met de buurt. “Na de hectiek van mijn werk in het ziekenhuis kom ik hier tot rust”, zegt de jonge voorzitter. “Het is tijdrovend, maar het geeft me tegelijk ook bakken energie. Recent deden we een muizentocht. Tientallen kinderen die life traps in het bos leegmaken om muizen te inventariseren, inclusief grijpgrage handjes en opgewonden geschreeuw: hun enthousiasme werkt zo aanstekelijk”,

vertelt Lars. Het Dunbergbroek biedt ons intussen raadselachtige kronkelpaden, galloways en natte weides. Met wat geluk spot je hier reeën of een havik.

"De voorbije jaren zijn hier, met steun van het Europese Life-fonds, heel ingrijpende werken gebeurd om het robuust valleilandschap te herstellen", vertelt Kevin Feytons. Kevin is natuurplanner voor Natuurpunt en maakt z'n handen hier met plezier vuil als vrijwilliger. "Zo'n Life-project is een turbo: ineens zet je niet twee maar vijf grote stappen vooruit", legt hij uit. "Populierenplantages werden omgevormd tot hooilanden waarin de oude laantjes weer zichtbaar zijn. En we hebben de bosranden met typische struiken en hagen hersteld", zegt Kevin.

Romantiek

We duiken een kronkelende bosweg in. "Spijtig dat we hier met vier mannen staan, anders zou het best wel een romantisch plekje kunnen heten", lacht Jan. Het is niet gelogen: rond enkele oude bomputten uit de 2de Wereldoorlog, bevindt zich een feeërieke open plek in het bos, compleet met een mostapijt en een picknicktafel. "Een ideale visplek voor de ijsvogel, en een thuis voor vuursalamanders", weet Lars.

Langs de historische Uythemmolen, een oude hoeve en een hoogstamboomgaard die door de afdeling beheerd wordt, wenden we de steven naar het Kloosterbos. Een bos met een verbluffend track record. Al in de 12de eeuw voorzag het de zusters van het Monfortcollege in Rotselaar van brandhout. Vandaag is het daslookbos het terrein van joggers en wandelaars die er een frisse neus komen halen.

Op de terugweg palaveren Lars en Jan over het verleden en de toekomst. Over hun 310 Holsbeekse leden, over het ijverige werkteam waar ze steevast een beroep op kunnen doen en over hoe het werkingsgebied in minder dan 30 jaar tijd uitgegroeid is van één enkel orchideeënperceel naar 135 hectare robuuste natuur. Lars droomt nog van zwarte ooievaars, grauwe klauwieren en dassen - al moeten die laatsten de E314 nog over geraken. "Je ziet het, de toekomst is hier in goede handen", zegt Jan glunderend terwijl hij zich tot mij wendt. Meer dan 4 decennia scheiden hen, maar als je hen zo bezig hoort, is er vooral veel dat hen bindt.

Op weekend in charmant Hageland

Zin om te onthaasten in het landschap van de Rode Ridder, en de Winge en de blauwgraslanden zelf te ontdekken? Zak dan af naar de Hagelandse Vallei en wandel langs de raadselachtige kronkelpaden, galloways en natte weides. Neem je geliefde mee en ga op zoek naar de meest romantische plekjes.

Vakantieverblijf Hageland

Vakantieverblijf Hageland vind je in een hoeve uit 1866 die helemaal gerestaureerd werd tot een charmante verblijfplaats. Het bevat een appartement geschikt voor max. 8 personen. Kinderen kunnen zich helemaal uitleven in de grote tuin en de groene omgeving biedt heel wat mogelijkheden. Fiets langs de Sven-Nys-Route, ontdek het Hagelands wandelnetwerk, kies voor culinair genot op het terras van een gezellige kroeg of ontdek de vele culturele bezienswaardigheden.

Meer info en reservatie:

Vakantieverblijf Hageland, Bergestraat 60, 3220 Holsbeek, vakantieverblijfhageland@gmail.com, 0496-28 80 57

WIN!

Win een overnachting met ontbijt voor 2 personen in Vakantieverblijf Hageland. Geef antwoord op de vraag 'Welk dier bouwt dammen in Dunbergbroek?' en wie weet verblijf jij binnenkort in de Hagelandse Vallei.

www.natuurpunt.be/win

Niet gewonnen?
Leden van Natuurpunt krijgen 5% korting op vertoon van een geldige lidkaart.

Fiets en Wandelbeurs
FOTO LANDSCHAP: JELLE CANIPEL
Nog zo veel te ontdekken!
za 2 & zo 3 feb 2019
Flanders Expo Gent
3,50 EURO ONLINE KORTING!
via fietsenwandelbeurs.be/ticketshop/trnp
Bestemd voor leden Natuurpunt, geldig t/m 1 februari 2019.
INCLUSIEF GRATIS TOEGANG TOT
Mount Expo
e-bike Challenge
fietsenwandelbeurs.be

SINDS 1980
DE SCANDINAVIËSPECIALIST!
ONTDEK DE WERELD MET NORDIC
We geven regelmatig informatieve voorstellingen over onze bestemmingen. We zijn er van overtuigd dat goed geïnformeerd worden het ideale begin is van uw reis naar vaak onbekende oorden.
Voor en na de infosessie kan u terecht voor een persoonlijk gesprek. Zo kan u meteen een antwoord krijgen op al uw vragen.
Op al onze infodagen kan u inschrijven of een optie nemen op een van onze groepsreizen!
ARCTIC LIGHT INFODAG
Zondag 09.12.18
GC De Pit, Platteput 14, 9255 Buggenhout
DEELNAME GRATIS, INSCHRIJVEN VERPLICHT VIA via www.nordic.be
VOORSTELLINGEN
• 11u: Noorwegen zomer
• 12u: Exploratiereizen naar Spitsbergen, Groenland en Antarctica
• 13u: Lapland zomer
• 14u: Noorwegen zomer
• 15u: Zweden en Finland zomer
• 16u: Hurtigruten (groepsreizen & individueel)
Alle info op www.nordic.be
©ERNST FURUHATT
LONDERZEEL
Steenhuffeldorp 14,
1840 Londerzeel
Tel: 052 55 52 54
Mail: info@nordic.be
MELLE
Brusselsesteenweg 153/A001,
9090 Melle
Tel: 093 98 28 78
Mail: info@nordic.be
WWW.NORDIC.BE
NORDIC
De Scandinaviëspecialist

Op laarzentocht

Natte winterse dagen nodigen uit om naar buiten te gaan. Trek je laarzen aan voor een frisse wandeling met beide voeten in de modder. Door onze gebieden lopen plankenpaden door beekvalleien, moeras of veengebied, maar je kan ook avontuurlijke paden volgen door drassig weiland. **Tekst: Yasmine Heynderickx**

Antwerpen

1 Mechels Broek

In het Mechels Broek vind je natte graslanden met sloten, bomputten, knotwilgen en houtkanten. Het pad tussen de kijktoren en de Dijledijk is dan enkel met laarzen toegankelijk.

2 Walenhoek - Niels Broek

Een oude kleiput is nu een gevarieerd landschap met grote vijvers, poelen, rietkragen en struwelen. In de Walenhoek werden al meer dan 500 soorten paddenstoelen gezien. Van januari tot maart kan je hier de rode kelkzwam vinden.

Limburg

3 't Plat

De naam 't Plat betekent niet dat het gebied vlak is, maar wel moerassig of drassig. Je vindt er veel verschillende soorten landschappen zoals natte en droge heide, dennenbossen, elzenbroekbos, gagelstruwelen, wilgenstruwelen.

4 Maaswinkel

Maaswinkel is een overstromingsgebied langs de Maas. Dankzij die overstromingen komen hier planten en dieren voor die zijn gebonden aan het kalkrijke Maasslib. Door het gebied extensief te laten begrazen krijgen de typische plantensoorten optimale groeikansen.

Oost-Vlaanderen

5 Daknamse Meersen

In de Daknamse Meersen wandel je tussen vochtige graslanden, verspreide bosjes, knotwilgenrijen en talrijke sloten. Je vindt er zeldzame water- en moerasplanten, en heel wat paddenstoelen.

6 Munkbosbeekvallei

De Munkbosbeek glooit nog door het landschap zoals vroeger en is een van de mooiste beken van de Vlaamse Ardennen. Typisch voor de regio zijn de vele bronnen omgeven door loofbos.

Vlaams-Brabant

7 Rotte Gaten

Tijdens hevige of langdurige regenval treedt de Molenbeek buiten haar oevers en fungeert het gebied als buffer, het is enkel toegankelijk dankzij plankenpaden. Ook het avonturenpad is een aanrader.

8 Langdonken

De Langdonken ligt op de overgang tussen de Kempen en het Hageland. Zulke overgangsgebieden zijn een paradijs voor heel wat zeldzame soorten. Langdonken bestaat vooral uit moerassen en staat vaak onder water.

West-Vlaanderen

9 Gulke Putten

De Gulke Putten is een gebied met tal van vijvers die ontstonden door het afdammen van beken voor de viskweek. Hier tref je een combinatie van natte en droge heide. In de drassige stukken zijn laarzen aanbevolen.

10 De Blankaart

Dit gebied in het hart van de IJzervallei staat regelmatig blank. Bij hevige regen voeren de IJzer en de vaarten het water niet onmiddellijk af en lopen de hooi- en weilanden als natuurlijk wachtbekken vol.

www.natuurpunt.be/10xactief

© Shutterstock

© Vilda/Lars Soerink

DE HERMELIJN

Rebel op twee poten

Hermelijnen zijn felle jagers die houden van een gevarieerd landschap met zwemgelegenheid. Ze staan soms op hun achterpoten en veranderen al eens van uiterlijk. Vrouwtjes zijn bijna een jaar zwanger en de mannetjes bevruchten soms hun dochters. Hermelijnen hebben lak aan conformiteit en maken hun eigen regels.

Tekst: Niels Desmet

Met een kop-romplengte van 21 tot 29 centimeter en een gewicht van 140 tot 445 gram is de hermelijn een van de kleinste marterachtigen – hij laat enkel de wezel achter zich. Hermelijnen veranderen al graag eens van uiterlijk. In de zomer is hun vacht tweekleurig met een vaalbruine rug en een witte buik. Om in de winter niet op te vallen in het besneeuwde landschap ruilen ze hun zomerpels in voor een spierwitte winterjas. Enkel de staartpunt blijft zwart. De typische koningsmantels met een witte kraag met zwarte vlekken werden vroeger gemaakt van hermelijnenpels. Onze winters zijn niet meteen synoniem voor langdurig besneeuwde landschappen, en de vacht van de hermelijn is een mooie weerspiegeling van dit wispelturige Vlaamse weer. Een deel van de Vlaamse hermelijnen wordt in de winter volledig wit, anderen behouden integraal hun zomervacht, nog anderen opteren voor een gevlekte pels. Camouflage en de Vlaamse winters: een moeilijk huwelijk.

Hermelijnen verkiezen landschappen met een intense afwisseling tussen bossen, graslanden, landelijke bebouwing en tuinen en moerasvegetaties. Ze houden van perceelsranden, houtkanten, taluds en beekoevers. Als er maar variatie in zit. Altijd maar hetzelfde landschap gaat snel vervelen voor de kwieke struikrovers. Een zwembad op het domein mag zeker: hermelijnen lijken een voorkeur te hebben voor vochtige terreinen waar ze kunnen zwemmen. Variatie is ook het sleutelwoord bij hun schuilplaatsen: houtstapels, wortelgestellen, ratten- en konijnenholen, dichte begroeiingen, steenhopen en tijdens de winter graag een schuur of een ander rustig gebouw.

Hermelijnen zijn solitaire dieren met een duidelijk territoriaal gedrag. Mannetjes hebben een groter territorium dat kan overlappen met de territoria van meerdere vrouwtjes. Hermelijnen zullen hun domein intens markeren met uitwerpselen. Op sommige plekken maken ze latrines waar je veel uitwerpselen kan vinden die grotendeels bestaan uit haar. Ook afgebeten veren of andere prooiresten zoals muizenstaarten kunnen de aanwezigheid van een hermelijn verklappen.

Uilen en vossen zijn de natuurlijke roofdieren van de hermelijn. Afname van het leefgebied en verkeer vormen menselijke bedreigingen voor de soort. Je kan de hermelijn een plekje geven in je tuin door gewoon wat minder ordelijk te zijn: laat wat takkenbossen, steenhopen of andere rommel liggen en misschien maakt een hermelijn er wel zijn thuis van. Omdat hermelijnen veel knaagdieren eten, zal rattenvergif ook hen treffen.

Niels Desmet, Bioloog

Niels Desmet is bioloog en al bijna 10 jaar bestuurslid van de Vlaamse Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt. Sinds 2010 is hij redacteur van het tijdschrift Zoogdier.

© Shutterstock

Hermelijnen veranderen al graag eens van uiterlijk.

Buiten zijn gewichtsklasse

Hermelijnen zijn echte carnivoren die vooral vogels en kleine zoogdieren eten, al is 'klein' in deze context niet altijd het juiste woord. Een hermelijn vangt muizen en ratten, maar doodt met een beet in de nek ook konijnen en jonge hazen: prooien die meer dan drie keer zo zwaar zijn als hijzelf. De hermelijn wordt door sommigen dan ook beschouwd als de felste van alle marterachtigen. Na enkele succesvolle jachtpartijen slaan hermelijnen soms voedsel op onder een graspol, achter boomschors, of in een holte, om de kliekjes later op te eten. Per dag – of nacht want hermelijnen zijn zowel overdag als 's nachts actief – eet een hermelijn ongeveer 25% van zijn lichaamsgewicht.

Lange zwangerschap

In april of mei krijgen hermelijnen hun jongen. Meestal zijn dit er 4 tot 8, maar het kunnen er zelfs 13 zijn. Omdat de paartijd ook in het voorjaar valt, en de vrouwtjes al na enkele weken geslachtsrijp zijn, gebeurt het soms dat een vrouwtje en haar jongen door hetzelfde mannetje worden bevrucht in het nest. Als een vrouwtjes dus twee opeenvolgende jaren paart met hetzelfde mannetje, kan het dus zijn dat een mannetje zijn eigen dochters bevrucht. Na de bevruchting gaat de eicel in een rustfase. De ontwikkeling van het embryo start dan pas in het daaropvolgende voorjaar. Een vrouwtjeshermelijn is dus bijna een vol jaar zwanger, maar de eigenlijke dracht duurt dus slechts 10 weken.

BROERTJE WEZEL

In het Duits is 'hermelijn' gewoon 'Hermelin', maar een andere naam is 'Großes Wiesel', en dat betekent zoveel als 'grote wezel'. Hermelijnen en wezels lijken dan ook goed op elkaar. Beide soorten hebben een vaalbruine rug en een witte buik, maar bij de hermelijn is de scheidingslijn recht, terwijl die bij de wezel onregelmatig is. Wezels hebben meestal een afzonderlijk bruin vlekje aan weerszijden van de kin, en missen de kenmerkende zwarte staartpunt van de hermelijn. Wezels zijn meer gespecialiseerde jagers die vooral (woel)muizen eten. Wezels volgen vaak de populatieschommelingen van hun hoofdvoedsel: verdwijnen de muizen, dan is de wezel ook weg. Zijn voorkeur voor muizen in combinatie met zijn kleine gestalte leverden hem de bijnaam 'muishond' op. Zowel wezels als hermelijnen gaan tijdens het jagen regelmatig 'kegelen': rechtop zitten op de achterpoten en met gestrekt lichaam om een beter beeld te krijgen van de omgeving.

© Shutterstock

WINTER

DE KEEP KOMT

De keep is de noordelijke tegenhanger van onze vink. Hij broedt in de naaldwouden en berkenbossen van Scandinavië. In zachte winters, wanneer hun favoriete nootjes of zaden voldoende voorradig zijn, overwinteren kepen in het noorden. Wanneer dat niet het geval is, overspoelen ze onze streken. Deze winter zou het wel eens prijs kunnen zijn.

De keep is nauw verwant aan de gewone vink. Beide vogels zijn even groot en tijdens de zuidwaartse trek toeven ze graag in elkaars gezelschap. Omdat ze in die gemengde groepen zitten, wordt de keep gemakkelijk overkeken, tenzij hij zijn typische roep laat horen; een opvallende, slepende en hese *dzjééééép*.

Je herkent de keep ook aan zijn oranje borst en witte buik. Zijn flanken tonen enkele wazige vlekken en zijn bovenste vleugelstreep is oranje. In de vlucht let je op zijn witte buik, oranje borst en witte stuit. Bij de vink is die groenig, en de vleugelstreep breed en wit.

Het is de voedselschaarste in het noorden die de keep in de winter dwingt om naar onze streken af te zakken. Wanneer het aanbod ook hier onvoldoende is, trekt hij naar Centraal of Zuid-Europa. De keep kijkt immers niet op duizend kilometer meer of minder. Voor de komende winter zijn onze verwachtingen hooggespannen; er zijn massaal veel beukennootjes. Maar om de keep de hele winter hier te houden, is het nodig om hem ook in de tuin consequent en gevarieerd te voederen.

Wanneer de keep komt, komt hij niet alleen. In 2015 waren er in Elsenborn groepen van 25.000 vogels aanwezig, en naar schatting 1 miljoen kepen in Witry. Zo'n massale verschijning kan ook een lokaal fenomeen zijn.

Komt de keep dit jaar op bezoek in jouw tuin? Tel dan zeker mee tijden Het Grote Vogelweekend en geef ons je resultaten door. Ook van de andere vogels weten we uiteraard graag hoeveel er verschenen aan jouw voedertafel.

Meer info? www.vogelweekend.be

© Shutterstock

Eindejaarsbloemen

Je zou het misschien niet verwachten maar ook in de winter durven planten te bloeien, een fenomeen dat vooral beïnvloed wordt door de herfst- en wintertemperaturen. In zachte winters zie je massaal veel algemene onkruiden in bloei zoals madeliefjes, paardenbloemen, paarse dovenetels, klein kruiskruid en vogelmuur. Ook in het late najaar verschijnen soms zogenaamde nabloeiers. Het zijn planten die in augustus of september gemaaid zijn, die bij gunstige omstandigheden weer uit durven te groeien om laat op het jaar opnieuw bloemen voort te brengen. Tijdens een telling in Nederland bleken vorige winter rond de jaarwisseling zo'n 450 plantensoorten nog in bloei te staan.

© Shutterstock

Hopen op een natte winter

De droogte van 2018 was ongezien. Talrijke poelen vielen droog. Dat is op zich geen ramp voor de natuur, voor zeldzame amfibieën zoals de kamsalamander en de boomkikker kan dat zelfs gunstig uitvallen. Een poel die droogvalt, is immers visvrij, waardoor de eitjes en larven van kikkers en salamanders niet opgegeten worden. In een drooggevallen poel krijgt het slib de kans om te mineraliseren. Wanneer de poel nadien weer volloopt, is de kans op helder en zuurstofrijk water groter. Maar ook het najaar van 2018 bleef erg droog. Het is nu hopen op een natte winter, anders bestaat de kans dat de grondwatertafel niet op niveau komt waardoor de voortplantingspoelen volgend jaar nog vroeger droogvallen. In Natuur.Focus 17(3) lees je meer over het reilen en zeilen van bedreigde amfibieën. Regel nu je abonnement via www.natuurpunt.be/focus

© Shutterstock

VRAGEN aan Wim

Natuurexpert Wim krijgt de meest uiteenlopende vragen van natuurliefhebbers.

Is het normaal dat ik paddenstoelen zie in de winter?

Door het droge najaar van 2018 verschenen er maar weinig paddenstoelen. Bij zacht en nat winterweer zien sommige paddenstoelen alsnog hun kans om tevoorschijn te komen. Vooral op houtsnippers en groot dood hout kan je in de winter paddenstoelen verwachten. Het gaat dan zowel om plaatjeszwammen zoals donsvoetjes en fluweelpootjes, als vorstbestendige gaatjeszwammen zoals elfenbankjes.

Houden dassen een winterslaap?

Dassen houden zich overdag doorgaans schuil in hun ondergrondse dassenburcht. Eigenlijk zijn dassen zowat het hele jaar door actief. Geen winterslaap dus, maar bij guur vriesweer blijven ze soms dagenlang binnen. Normaal eet een das zo'n halve kilo voedsel per dag, maar in de herfst wordt zijn vetlaag merkelijk dikker om de winter goed door te komen. Ook maken ze in de aanloop naar de winter hun burcht knusser door de nestgangen te bekleden met nestmateriaal.

Zijn er vogels die hier tegenwoordig liever overwinteren?

Door de klimaatverandering krijgen we te maken met gemiddeld zachtere winters. Vogels die gewend zijn naar Zuid-Frankrijk te trekken, blijven 's winters steeds vaker hangen. De beste voorbeelden daarvan zijn de tjiftjaf en de zwartkop. Die zwartkop is een insecteneter die in de winter overschakelt naar een dieet van bessen. Ook aan de voedertafel weet hij wel wat mee te pikken. Maar de tjiftjaf is een echte insecteneter. Wintermuggen en andere beestjes die bij zachte temperaturen actief zijn, staan op zijn menu.

Mila

Passie voor de natuur begint jong. Mila, 12 jaar, vertelt wat ze nu net zo leuk vindt aan de natuur. Mila is een echte waterrat. Zo springt, zwemt en surft ze graag op de allermooiste plekjes.

Pijlsnelle waterrat

De ijsvogel vind ik één van de prachtigste vogels die je hier kan tegenkomen. Hij heeft heel mooie gekleurde veren en kan pijlsnel vliegen. Toen ik voor de eerste keer een ijsvogel zag, was ik aan het zwemmen in een rivier in Frankrijk. Hij zat op een tak en was net zijn visje aan het opeten. Daarna heb ik er ook in België nog een paar gezien. Als ik een ijsvogel zie denk ik "WAUW, wat een coole vogel"! Net als ik, is deze vogel een echte waterrat. Al van jongs af aan zwem ik supergraag in de zee of in een rivier. Nu surf ik ook over de golven en dan lijkt het alsof ik net als de ijsvogel over het water vlieg.

Een van mijn andere hobby's is tekenen. De ijsvogel is ook de perfecte vogel om te tekenen. Hij heeft heel veel verschillende kleuren en superveel details. Een uitdaging, maar ik doe het met veel plezier.

Tip!

De ijsvogel is een van de meest kleurrijke vogels in onze omgeving. Je kan hem met geen enkele andere inheemse vogel verwarren. Toch zal je hem in de natuur meestal horen, en duurt het even voor je hem te zien krijgt. IJsvogels zijn vaak rusteloos en vliegen weg als je te dicht in de buurt komt. Veel meer dan een blauwe flits heb je dan niet gezien. Om langer van de ijsvogel te genieten, loont het om met een verrekijker naar overhangende takken te speuren op een plek waar vaak ijsvogels gesignaleerd zijn.

LEDEN
VOORDELEN

1. Natuur vanuit de hemel €15 | **2. Vogelpindakaas variatiepakket** €7,95 | **3. Klean Kanteen drinkfles 0,8l** €22,95
4. Dienblad kustvogels €8,50 | **5. Metalbird mus** €39,15 | **6. London zaadsilo** €13,45
7. Premium voedersilomix 1,5l €3,59 | **8. Pindakaaspothouder Shannon** €4,45

www.natuurpunt.be/winkel , winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Prijzen zijn die voor Natuurpuntleden

© Vilda/Yves Adams

Het nut van **nieuwjaarsrecepties**

En toen was het plots weer winter. Met donkere dagen, frisse nachten en vogels op de voederplaats: een bende vinken uit Scandinavië, arrogante koolmezen en schuwe roodborsten. En van die rare lijstergasten die de bessenstruiken in je tuin komen plunderen. Want bessen, daar komen ze graag op af, die lijsters.

Je hebt bij ons de zanglijster en de grote lijster. En in de winter komen daar nog eens de kramsvogel en de koperwiek bij. Die koperwiek is het kleinere bedeesde neefje van onze zanglijster. De naam komt van de rood-koperkleurige oksel die je in de vlucht goed kan zien. Ze vliegen net zo golvend, als onze lijsters.

In de zomer broeden ze in de bossen van Scandinavië, en bij ons vinden ze 's winters net iets meer eten dan daar in het noorden: bessen en kleine prutbeesten, maar ook een appel of peer lusten ze wel. Een appel die een deuk heeft of die half rot is, is goud waard voor die vogels. Beter dus in je tuin achterlaten dan die weg te gooien.

Bio: Tim De Winter is vogelaar en gids in het Gentse natuurgebied Bourgoyen-Ossemeersen. Hij woont in een rijhuis in de Brugse Poort in Gent. Binnen zijn uren werkt hij bij de Vlaamse overheid en buiten zijn uren is hij bezig met o.a. lezen, modelbouw en allerhande natuuractiviteiten.

Het valt niet echt op dat het trekvogels zijn: plots zijn ze daar. Echte nachtraven die 's nachts in groepjes naar hun overwinteringsplaatsen vliegen. En als je 's nachts vliegt, wil je elkaar niet kwijtraken. Dus roep je af en toe eens naar je buur, om te horen of die nog mee is. Dzzziiiit, klinkt het dan in de lucht. Een hoog, metalig geluid. Dzzziiiiit. Het heeft een speciaal effect.

Als je dus 's nachts na een nieuwjaarsreceptie of 's morgens vroeg op weg naar de te laat komende trein een vreemdsoortig geluid hoort in de lucht, ligt het misschien niet aan het alcoholpercentage in je bloed of rare visioenen van buitenaardse wezens. Het kan goed zijn dat er enkele tientallen meters boven je hoofd een groepje koperwieken overvliegt, en dat ze met hun 'dzzziiiiit'-geluidjes elkaar roepen om te checken of iedereen nog mee is. Zo zie je maar. Nieuwjaarsrecepties zijn op verschillende vlakken best interessant.

© Peter De Ridder

Wintervijgen

In onze tuin staat een vijgenboom. Zowat twintig jaar geleden via via gekregen als afleggertje van een andere vijgenboom. Eén keer verplant. Enkele keren serieus gebeten door de vorst: soms werd de top geraakt en bij de laatste stevige winterdip stierf de hoofdstam af. Een zijstam nam over. Nu vormt de mooie kruin in de zomer een perfecte parasol voor ons terras. De geur van de zongewarmde bladeren voert ons naar het Middellandse Zeegebied.

In augustus levert onze vijgenboom op enkele dagen tijd tientallen kilo's vruchten. We kunnen het niet bijhouden met de verse vijgen te eten en uit te delen: confituur maken is de enige oplossing. Na de overvloed van die enkele dagen is het even plots weer gedaan. Vergeten vruchten trekken wespen en vliegen aan en sinds vorige zomer patrouilleert er ook een enkele hoornaar. Die blijft nooit lang zitten, waardoor we vermoeden dat die eerder probeert een vlieg te verschalken die op de vijgen zit.

Bio: Peter De Ridder deelt graag zijn liefde voor de natuur met anderen, van de olifanten (en andere beesten in Planckendael) tot de kevertjes (en ander klein grut in het Mechels Broek). Zijn grote passie is de wilde natuur in zijn eigen tuin. Hij gidst ook stadsnatuurwandelingen in zijn thuisstad Mechelen.

Na september blijven op de boom enkele honderden onrijpe vruchten achter. In de herfst kleuren de bladeren geel en vallen als zware lappen af. De overblijvende groene vruchten vergrauwen tenslotte naar dezelfde tint als de kale takken.

Vreemd genoeg zijn er elke winter enkele vijgen die toch nog narijpen. Het lijkt alsof de vijgenboom de laatste restjes energie in die vruchten pompt. Enkele jaren geleden kwam een zwartkop elke dag aan die vijgen pikken, en kwam zo de winter door! Tegenwoordig hebben de laatste merels de vijg ontdekt. Ze laten de copieus bebeste hulst links liggen en vechten wanhopig voor die laatste vijgen als was het medicijn tegen het Usutuvirus.

© Vilda/Yves Adams

Vijvervreugde

Toen het oude terras opgebroken was en het onderliggende puin geruimd, bleef er een te mooie kuil over om zonder meer te dempen. Ik tekende met de spade een vijver, de kuil werd aangepast en een paar weken later stonden we vol bewondering bij onze eigen tuinvijver.

Gewone padden en bruine kikkers lieten niet lang op zich wachten en korte tijd later sierden klompen kikkerdril en eisnoeren de vrije plekjes tussen fonteinkruiden en waterdrieblad. Alpenwatersalamanders die al langer hun landbiotoop in onze tuin hadden, vonden hun weg naar de tuinvijver en 's avonds speurden we aan de vijverrand naar de luchthappende bezoekers.

De televisie hoefde niet meer, de weerspiegeling van het water op ons plafond, de knorrende kikkers en padden, de kevertjes op het water-oppervlak, de rondvliegende juffertjes en libellen wier vleugels schitterden in de zon en de watersalamanders, wij hadden ons eigen klank- en lichtspel!

Bio: Kristel Keppens is natuurgids, bosgids, plantentuingids ... gepassioneerd door planten. Ze woont in Drongen en heeft een prachtige wilde tuin. Ze geeft les over planten en ecologie in de cursussen Natuurverkenner en Natuurgids. Daarnaast houdt ze van vogels kijken, wandelen met vriendinnen, pilates en tapdansen.

Soms verrasten we een blauwe reiger aan de rand van het water. En dan stond ik in dubio, blij zijn de prachtige vogel van zo dichtbij te kunnen bewonderen of boos zijn als hij wegvloog met een van mijn geliefde amfibietjes? We leerden dat de watersalamanders tussen de kikkerdril toch niet zo schattig bezig waren, ze genoten gewoon van een heerlijk maaltje kikker-nageslacht.

En toen kwam de zomer. Honderden kleine kikkertjes en padjes verlieten het water en trokken richting de beschuttende hagen. De tuinvogels genoten van die lekkere hapjes die massaal voor 't grijpen waren.

En terwijl ze er toch waren, was een verfrissend ploeterbadje aan de ondiepe rand prettig meegenomen!

Het jaar schoof verder op en op een zonnige winternamiddag, zag ik een ijsvogel van op een overhangende tak van de krulwilg naar beneden duiken om even later met een klein visje in zijn bek op een vergeten staander van een zomer-kaars te landen. Nadat het hapje naar binnen gewerkt was, vloog de ijsvogel weer naar zijn krulwilgtak en begon de hele vertoning weer opnieuw. Wat een heerlijk spektakel!

De Zonnegloed Sanctuary vzw

Wild animal rescue & education

Een nieuwe veilige thuis voor dieren uit gruwelijke gevangenissituaties

Blijvende opvang voor dieren die niet terug naar de natuur kunnen.

Zoals altijd is de voorbije periode van het jaar in onze **sanctuary** (blijvende opvang) erg druk geweest. De nieuwe opgevangen dieren overspoelen onze medewerkers. Beren, stinkdieren, roofvogels, rolstaartberen, berberapen … En ook de dagelijkse verzorging van om en rond de 400 dieren.

Deze drukte kunnen we enkel aan dankzij de **super gemotiveerde medewerkers** van ons team en de vele extra helpende handen: de vele stagiairs uit verschillende scholen richting dierenzorg en dierenartsassistenten, maar ook de vaste vrijwilligers. Die hebben we erg hard nodig. Werkdag of feestdag, zondagavond of maandagmorgen… het voederen en verzorgen van dieren gaat altijd maar door.

Zoveel hulp en zoveel steun ontvangen is hartverwarmend.
Dat merken we iedere keer weer. Een oproep naar noten en een teveel aan fruit of groenten uit de tuin resulteerde in een ware toeloop. Na één facebookbericht en een interview op Radio 2 zat onze voorraad noten weer voor een tijdje vol.
Ook krijgen we spontaan donaties zoals 9 palletten houtkrullen, een pallet vol met gemengd vogelzaad. Deze extra steun helpt ons om de wilde dieren te verzorgen. Koken kost geld, zeker als je voor honderden wilde dieren de lekkerste en gezondste recepten moet koken.

Wens ook jij ons te steunen?
Breng een bezoekje en leer onze werking kennen.

Inheemse dieren opgevangen en weer vrijgelaten!

Een tijdje geleden werden we opgebeld door een bewoner in Vleteren, die meldde dat er een uil in zijn huis zat. De man was bezig met zijn woning te verbouwen en hoorde een vogel boven in een van de kamers. Tot zijn grote verbazing zag hij een uil. Op een bepaald moment zat de uil op de grond en kon de man een jas over de uil gooien en belde **De Zonnegloed**. Ons team kon heel snel ter plaatse zijn en we namen voor de zekerheid diverse materialen mee zoals vangnet, gewapende handschoenen en een transportbox. We wisten immers nog niet over welk soort uil het ging (een ransuil, oehoe?...).
Bij aankomst vonden we een klein, prachtig steenuiltje. Het was wat suf, waarschijnlijk door tegen het raam te vliegen en vertoonde wat uitdroging. Voor de zekerheid brachten we het uiltje naar het VOC in Oostende waar ze het dier met zeer veel aandacht in ontvangst namen. Enkele dagen later konden we het uiltje na een goede verzorging van het VOC terug gaan ophalen. Bij schemeravond konden we het terug vrijlaten in de natuur van Vleteren, dicht bij de plaats waar we het diertje opgehaald hadden. Daar was een smalle landweg volledig begroeid met hoog gras en struiken. Een ideale rustige en stille plek voor de vrijlating. Het deurtje van de transportkoffer ging open en.... hop, daar vloog de kleine steenuil de nacht in. "Een machtig gevoel" zei Karel van De Zonnegloed.
"Dit is een activiteit die we als Sanctuary misschien in de toekomst meer willen doen. We hebben altijd al een boontje gehad voor onze eigen natuur en werken daarom ook samen met **NatuurPunt** en het **VOC Oostende (en ook andere VOC's)**. Als we eigen wilde dieren uit de omgeving kunnen redden, tijdelijk opvangen en na een tijdje weer vrijlaten, zeker zijnde dat ze zullen overleven als we ze weer vrijlaten, dan gaan we dit zeker doen als dit in onze mogelijkheden ligt!
Ondertussen vingen we ook al egels op en een buizerd."

Je bent van harte welkom!

Karel Ackaert
Oprichter-verantwoordelijke
vzw De Zonnegloed sanctuary

www.dezonnegloed.be

op stap met...

Marleen Van Puyvelde

Maandag 18u30

Afspraak met de Bosbiekes, 15 vrijwilligers die zich vijf keer per jaar ontfermen over promotie, communicatie en kinder-activiteiten. We werken knutselideetjes uit en proeven culinaire experimenten. In het zelfsturend team is er plaats voor ieders talent en voorkeur.

Woensdag 18u00

Gelukkig heb ik geen writer's block vandaag, want ik werk samen met m'n man Peter enkele artikels af voor het lokaal tijdschrift van Natuurpunt Oude Spoorweg. Onderwerp: wat we kunnen leren van de natuur of om het met een hip woord te zeggen: biomimicry.

Bio

Marleen (63) heeft 3 kinderen die al een poosje op eigen benen staan. Ze werd 3 jaar geleden natuurcoach. Ze is al lang natuurgids, bestuurslid bij Natuurpunt Oude Spoorweg en samen met haar echtgenoot conservator van de Goorbos-beekvallei in Duffel. Behalve natuur brengt ook Tai chi rust en evenwicht in haar leven.

© Wim Dirckx

Zaterdag 10u00

Gidsen is mijn tweede natuur. Vandaag gaan we op zoek naar de herfst – en dus ook naar paddenstoelen in het bos.

Zaterdag 14u00

Voor het beheer van de Goorbosbeekvallei en onze andere natuurgebieden krijgen we regelmatig ook hulp van jongeren. In Duffel werken we vooral met scholen samen, in Kontich met jeugdbewegingen. Leuk om dat jong geweld in actie te zetten.

Zondag 13u30

Leden werven op onze promotiestands is één van mijn uitdagingen geworden. Ik voel me helemaal in mijn element als ik mijn eerste bezoeker heb kunnen overtuigen om lid te worden.

Ook interesse in vrijwilligerswerk?

www.natuurpunt.be/geefjetijdaandenatuur

Twee koolmezen

Vogelen in de winter is geen plezier. Je kunt truien aantrekken zoveel je wil. Een dure, Scandinavische jas. Knetterend ondergoed. Skikousen. Een flappenmuts. Helpt allemaal niet. Koud is het toch. Veel beter is het om 's winters vogels te voeren en met een verrekijker plaats te nemen aan de eigen keukentafel. Daar wacht ik het spektakel af. Terwijl buiten aan een kale tak een silo hangt met zaad. Plus! Een winterdonut! Je moet die beestjes extra service bieden. Daarom kocht ik een winterdonut, een gat met vet omrand, twee keer zo duur als een ordinaire mezenbol. Ik wilde me niet laten kennen.

Een vogelaar krijgt krijgt sowieso niet wat hij verdient. Maar zonder inspanningen ziet hij zeker niets. Of hij moet genoegen nemen met houtduiven en koolmezen. Kan ik niet. Het wonder van de koolmees is op. Houtduiven zijn lomp gevogelte. Het meest apprecieer ik nog een duif in de soep. Sorry. Het is een overtuiging die waarschijnlijk moet worden afgestraft. En ja, het vogelrijk nam onmiddellijk wraak. Drie keer raden wie opdaagde voor het bungelende buffet! Twee koolmezen en houtduiven. Terwijl je in boekjes over tuinvogels altijd van die taferelen ziet in de sneeuw. Ze kunnen zo op een kerstkaart.

Ik keek naar het prentje in het boek. Er stond een berkenhouten vogelhuisje, afgebiesd met twinkelende ijskristallen, daarbij een keur aan mooie vogeltjes. Groenling! Keep! Kruisbek! Appelvink! Ik sloeg het boek dicht, hoefde mijn verrekijker niet te pakken. Ik zag zo ook wel dat er niks te zien was op mijn voedertafel. Tenzij een houtduif en twee koolmezen. De donut kon niemand bekoren. Nochtans woon ik vlakbij een groot park met veel oude bomen. Vogels genoeg daar. Spechten, boomklevers, goudhaantjes, de hele rietepetiet. Ik spiedde naar de fauna in de verte, toen ik het zag!

Dit stukje gaat over twee koolmezen, een houtduif en een gulzige buurman met een wasdraad vol ordinaire vetbollen.

Vier achtertuinen verder, aan de rand van het park, hing de wasdraad vol met mezenbollen. Het was een gordijn van vet en versnaperingen. Een buurman stapte in mijn verrekijker naar binnen. Om zijn nek hing een fototoestel. Hij herschikte één van de bollen, strooide graantjes op zijn tuintafel en ging door de achterdeur terug naar binnen. Ik kén die buurman. Hij neemt ook soms de bus, doet boodschappen in dezelfde supermarkt, zit ook op Facebook. Geen idee dat hij iets met vogels had. Laat staan dat ik wist dat hij alle vogels voor zichzelf wilde houden.

Mijn donut hing erbij voor spek en bonen, dankzij de gulzigheid van de buurman. Iedereen vrat zich te barsten aan de ballen van de buurman! Behalve twee koolmezen en een houtduif. Ik stond recht, deed de gordijnen dicht en klapte de computer open. Ik klikte naar de buurman op Facebook. Bij hem kon je zien wat ik miste. Een grote bonte specht hing als een acrobaat aan één van zijn vetbollen. Hij had een kneu, een koperwiek en een sijs. Ik scrolde omhoog door zijn wintertaferelen, helemaal tot bij de sperwer. Hiervoor doe je het, had hij erbij getypt. De sperwer op de foto klauwde een koolmees uit de sneeuw. Nee, vogelen in de winter is geen plezier. Ook niet aan de keukentafel.

An

PROFIEL An Olaerts

An Olaerts is freelance journalist en schrijft onder andere columns voor De Standaard Magazine. Daarnaast zit ze in het tweede jaar van de grote vogelcursus in Leuven. En heeft ze een tuin met twee kippen, die zich uiteindelijk nog het makkelijkst laten bekijken.

© Hugo Willocx

© Marc Smets

© Diane Appels

Natuurpunt en Lampiris : een verrassend mooi duo !

Een energieleverancier die aan natuurbescherming doet? Op het eerste zicht klinkt het een tikkeltje vreemd. Maar Natuurpunt en Lampiris blijken over hetzelfde DNA te beschikken. Hun jarenlange partnership is een goede zaak voor de natuur!

Lampiris en Natuurpunt zijn al jaren partners. Verrassend? Niet echt, want de twee organisaties delen dezelfde waarden. Milieu komt bij hen op de eerste plaats. Zo biedt Lampiris uitsluitend 100% groene elektriciteit aan, die ook nog eens 100% in België geproduceerd wordt. Helemaal in lijn met de Natuurpunt-filosofie, met andere woorden. Ook de onberispelijke service en klant-vriendelijkheid van de energieleve-rancier was voor Natuurpunt een extra motivatie om met Lampiris in zee te gaan.

Ondertussen hebben de twee partners enkele mooie successen geboekt. Toegewijde campagnes van Lampiris zorgden voor de aanplanting van 60.000 bomen, de aankoop van 15 hectaren natuurgebied en de aanwerving van meer dan 3000 nieuwe natuurpuntleden.

De komende jaren gaat Lampiris verdere aankopen van het “Turnhouts Vennengebied” mee financieren. Het gaat om één van de belangrijkste heidegebieden in Vlaanderen met veel zeldzame planten en dieren. Het 1500 hectare groot gebied is vandaag al voor bijna een derde in handen van Natuurpunt. Er is dus nog een hele weg te gaan.

“Het Turnhouts Vennengebied ligt ons nauw aan het hart”

zegt Gaëtan Mondet, Country Director bij Lampiris.

“Door de natuur te herstellen, kunnen verdwenen Belgische soorten hier nieuwe kansen krijgen.” Lampiris wil de aankoop sponsoren met verschillende acties. Zo stort Lampiris een bedrag voor elke klant die omschakelt van papieren naar elektronische facturen. Ook de opbrengst van de verkoop van elektrische fietsen gaat voor een deel naar het natuurgebied. Of voor elk Natuurpunt-lid dat nieuwe klant wordt bij Lampiris, koopt de energieleverancier tien vierkante meter heidegebied.

#natuurpunt

Iedereen naar buiten. Post je foto's op Instagram met #natuurpunt en misschien staat hier volgende keer jouw foto.

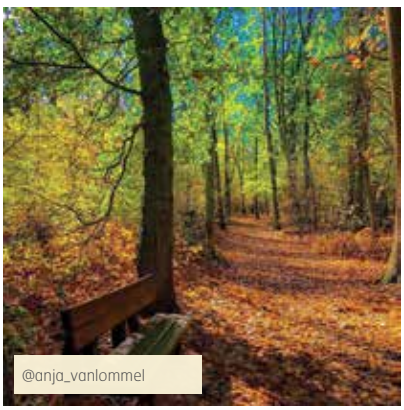

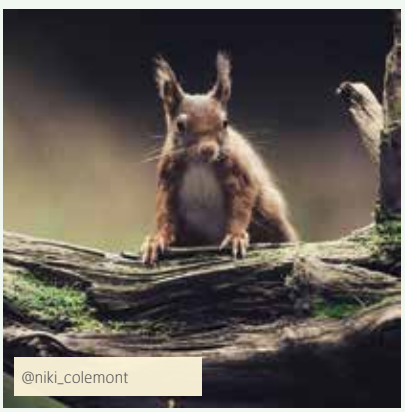

ONS WASE WATER,

VOOR ALTIJD IN GOEDE HANDEN

Ik vraag geen oogst, ik heb geen schuren (*)

De familiegeschiedenis van Karel Duysburgh is nauw verbonden met de kreek van Meerdonk, een adembenemend stuk natuur in het Waasland. Vader Germain kocht de rietlandkreek vlak na de oorlog en de kinderen en kleinkinderen beleefden er hun gelukkige jeugd in een buitenverblijf. Ze kwamen er spelen, ravotten en maakten er onvergetelijke familiemomenten mee. De kreek werd zelfs "Ons Water" gedoopt. Karels broer Hugo maakte van het beheer zijn levenswerk. Toen Hugo's gezondheid dat zware werk niet meer toeliet, schonk Karel zijn deel van de gronden aan Natuurpunt.

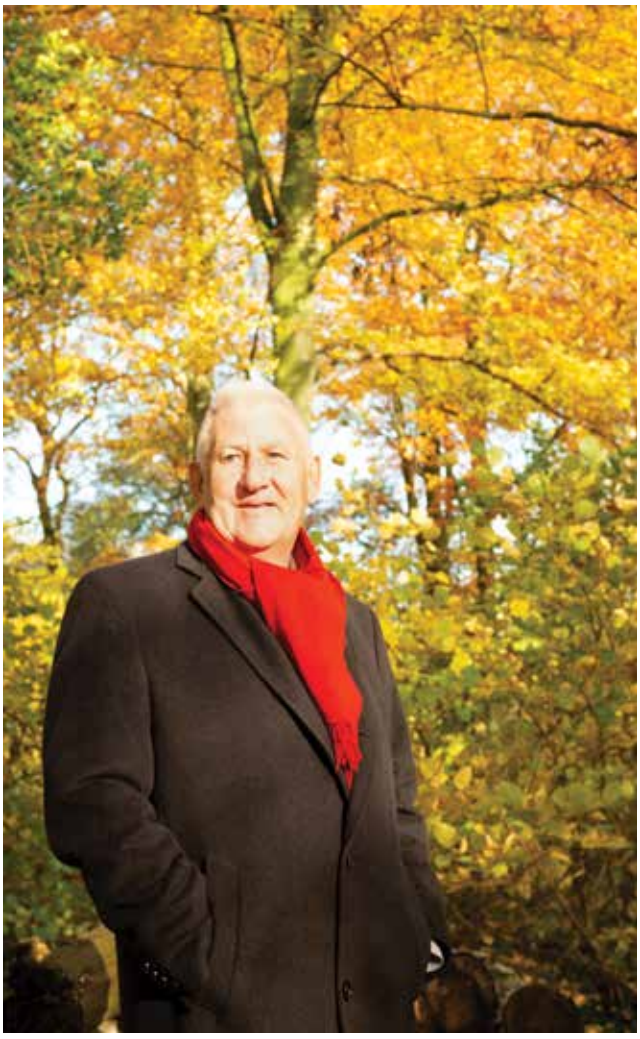

© Serge Van de Voorde

Waarom schonk je de kreek aan Natuurpunt?
Mijn broer Hugo heeft zich heel z'n leven lang ingezet om de natuurwaarde van het gebied te verbeteren. Hij liet de wilgen knotten en vermeed dat het gebied helemaal zou verruigen. Toen zijn gezondheid het niet meer toeliet, wilde ik erover waken dat al die inspanningen niet verloren zouden gaan. Ik besefte dat "Ons Water" in goede handen zou zijn bij de vrijwilligers van Natuurpunt Waasland. In onze regio wekken ze de poldernatuur letterlijk weer tot leven.

Het eerste wat de vrijwilligers deden: ze plaatsten een artisanale zitbank met vermelding van onze naam 'de familie Duysburgh' en een regel van het Waaslandlied "Land onzer vaderen uit wase geboren". Een lied dat ik als jongeman uit volle borst zong. Tegelijk is het een eerbetoon aan de streek van mijn jeugd, aan mijn vader en aan mijn broer Hugo in het bijzonder.

De gronden vormen een nieuw verbindend stuk beschermde natuur met andere kreken in het Saleghemse Krekengebied. Het voelt goed te beseffen dat "Ons Water" voor altijd natuur zal blijven. Mijn vader zou het niet anders gewild hebben.

www.natuurpunt.be/schenken

Ben je eigenaar of mede-eigenaar van een stuk grond dat je wenst te schenken? Of wil je Natuurpunt opnemen in je testament? Bel Joost om samen een oplossing te zoeken.

Joost Verbeke, verantwoordelijke schenkingen en legaten, 0477-20 47 27

*Uit het gedicht 'De ploeger' van Adriaan Roland Holst (1917)

© Kevin Feytons

Expeditie Natuurpunt:

Maak je klaar voor de nieuwe uitdagingen in 2019

Expeditie Natuurpunt is een avontuurlijke sponsortocht door prachtige natuur van bij ons. Voor de editie van 22 & 23 juni 2019 komen er een aantal vernieuwingen, met mildere en extreme uitdagingen naast de ondertussen klassieke tochten. Zet het laatste weekend van juni alvast in je agenda.

Prachtige natuur, avontuur en samenhorigheid, daar gaat het bij Expeditie Natuurpunt om. En fondsenwerving voor natuur in de buurt; in aanloop naar de expeditie organiseren de teams acties om minstens 1500 euro in te zamelen voor de aankoop en het herstel van hun favoriete natuurgebied. Vorig jaar haalden de deelnemers 239.157 euro op.

Uitdagingen in drie niveaus

In 2019 breiden we Expeditie Natuurpunt uit met extra uitdagingen. Er komt een fietstocht voor *diehards*. Zij vertrekken vanuit het noorden van Nederland en moeten de weg helemaal zelf uitstippelen. Ook komen er tochten van één dag, voor wie het wat rustiger aan wil doen. De ondertussen klassiek geworden tochten met de fiets, te voet en per kano gaan uiteraard ook nog door, net zoals de warme ontvangst voor iedereen aan de finish.

Wil je ook op Expeditie met Natuurpunt? Zoek drie vrienden die met jou de uitdaging aan gaan. Inschrijving kan vanaf 2 januari 2019.

www.expeditienatuurpunt.be

Ontdekking

Een dag avontuur op 23 juni 2019. Je kiest voor een wandel- of fietstocht die je team op een dag aflegt. Je wandelt ongeveer dertig kilometer of fietst honderd kilometer.

Avontuur

Je team wandelt, fietst of kanoot twee dagen door de natuur. Fietstochten zijn ongeveer 250 kilometer lang, wandel- en kanotochten 65 kilometer.
Er komen tochten die kanovaren en wandelen combineren.

Extreem

Je team heeft drie dagen de tijd om vanuit het noorden van Nederland naar Mechelen te fietsen. Je krijgt enkel een kaart en een startpunt. Dan is het aan jou: de weg zoeken, eten maken, een slaapplek vinden ...

© Guido Jansen

Natuur in de provincies

Voor iedereen die actief is binnen een natuurvereniging of natuurstudiegroep wordt er jaarlijks een provinciale contactdag georganiseerd. Lokale en regionale werkgroepen brengen verslag uit van hun bevindingen en projecten, en je krijgt de mogelijkheid om contacten te leggen met collega's. Nieuwsgierig wat er beweegt in jouw provincie? Ga dan zeker eens naar een contactdag.

Vlaams-Brabant: BRAKONA-contactdag
Zaterdag 2 februari 2019, Leuven, www.brakona.be

Antwerpen: ANKONA-contactdag
Zaterdag 9 februari 2019, Antwerpen, www.ankona.be

Limburgse Contactdag Natuuronderzoek
Zaterdag 16 februari 2019, Diepenbeek, www.provinciaalnatuurcentrum.be

West-Vlaamse Natuurstudiedag
Zaterdag 2 maart 2019, Kortrijk, www.westvlaamsemilieufederatie.be/natuurstudiedag

Begijn Le Bleu telt mee tijdens Het Grote Vogelweekend

De verrekijker van Begijn Le Bleu ligt klaar om vogels te tellen tijdens Het Grote Vogelweekend van Natuurpunt. Bereid je tuin nu al voor en bied zaden, vetbollen en proper water aan. Zo krijg je heel wat gevederde bezoekers te zien voor, tijdens én na het telweekend. Of luister naar Fwiet Fwiet, de podcast van Begijn via begijnlebleu.be/podcast-fwiet-fwiet. Plezier gegarandeerd!

Tel mee op 26 en 27 januari 2019 - www.vogelweekend.be
Zie je tijdens je telling weinig of geen vogels? Ook dan loont het de moeite om je telresultaten door te sturen.

© Wim Dirckx

Activiteiten & Cursussen

Wil je een cursus volgen over bijen, vogels of een andere diersoort? Zin om te gaan wandelen in een natuurgebied onder begeleiding van een ervaren gids? Interesse om zelf natuurgids te worden? Of wil je deelnemen aan een toffe activiteit van een Natuurpuntafdeling in je buurt? In onze activiteitendatabank vind je een ruim aanbod aan cursussen en activiteiten. Je vindt ongetwijfeld iets wat jou aanspreekt! Hieronder een greep uit het cursusaanbod.

12.12	Hagelandse winteravond lezing: Uilen	Lubbeek
10.01	Cursus: Watervogels in de winter	Overijse
15.01	Warme winteravond Dijleland: Monitoring van grote carnivoren in Europa	Heverlee
16.01	Cursus: Bomen en struiken in winterkleed	Gelinden
16.01	Hagelandse winteravond lezing: Vogelzang, klassieke muziek en welbevinden	Diest
21.01	Cursus: Natuurwijzer Linkeroever-Zwijndrecht	Antwerpen
22.01	Cursus: Mossen en korstmossen	Oostende
30.01	Cursus: Plantenfamilies, voorjaars- en zomerbloeiers	Leuven VOLZET
31.01	Cursus: Natuurgids	Klein-Brabant
06.02	Cursus: Natuurgids	Diest
07.02	Lezing: De levende tuin	Geel
11.02	Lezing: De wondere wereld van de vogels	Hulste
11.02	Cursus: Bijzondere broedvogels van het Schulensbroek	Lummen
18.02	Cursus: Vogelzang rond huis en tuin	Diest
20.02	Cursus: Amfibieën en reptielen	Turnhout
22.02	Cursus: Amfibieën en reptielen	Merelbeke
26.02	Cursus: Berken-eikenbos en korstmossen biodiversiteit	Zoersel
27.02	Cursus: Planten voor beginners	Herselt

Meer cursussen op www.natuurpunt.be/agenda

Lichtjeswandeling in Putte

Woensdag 26.12, vanaf 19u

Tijdens Midwinternacht, de langste nacht van het jaar, komen alle voorouderlijke geesten vrij. Niet-aardse wezens dwaalden vannacht rond, dus het is dus verstandig om alleen thuis te zijn. Wandel mee de duistere nacht in en trotseer samen met ons boemannen en trollen. Breng een lantaarn of sfeervol lichtje mee om geesten uit het verre verleden te verdrijven. Na de wandeling verjagen we ook de kou met warme wijn en chocomelk. We wandelen 4 km. Kinderwagens kunnen mee.
Lokaal De Putter, Tinstraat 9b, Putte.

© Shutterstock

09.12
Oudenburg

GANZENTOCHT
We kunnen maar niet genoeg krijgen van de vriezeganzen. Ga met ons mee de polders in. We carpoolen van Oudenburg tot Uitkerke. Warme kledij, verrekijker of telescoop zijn aangeraden.
Zondag 9 december, 9u-12
De Grote Zaagbek, Oude Brugseweg 239, Oudenburg

15.12
Zulte

DE NATUURQUIZ
Een luchtige natuurquiz voor iedereen met interesse voor het leven in al haar aspecten. Ten voordele van de natuurgebieden van afdeling Tussen Leie en Schelde. Groepjes van 4 personen inschrijven via: info@natuurpuntdeinzezulte.be
Zaterdag 15 december, 19u30-23u30
Zaal Guldepoort, Dorpsstraat 46, Zulte

16.12
Willebroek

WINTERWANDELING IN DE BIEZENWEIDE
We genieten van de winterse rust en eenvoud in het bos en bezoeken een verborgen stukje dat de rest van het jaar rustgebied is.

Zondag 16 december, 14u-16u30
Ingang ter hoogte van de Zwarte Beek, Stuyvenbergbaan, Willebroek

© Vilda/Rollin Verlinde

23.12
Genk

WINTERWANDELING DOOR DE STIEMERBEEKVALLEI
Neem goede wandelschoenen mee voor deze winterse wandeling langs de kronkelende Stiemerbeek.

Zondag 23 december, 9u-12u
Parking Thor park, André Dumontlaan, Genk

26.12
Aarschot

GLÜHWEINWANDELING IN VORSDONKBOS
Een winterse wandeling met prachtige natuur en lekkere gluhwein om je aan op te warmen.

Woensdag 26 december, 13u
Beemdenstraat 62-63, Aarschot

06.01
Retie

DRIEKONINGENEXCURSIE NAAR DE RONDE PUT
Op zoek naar wildsporen, roofvogels en overwinterende watervogels. Laarzen kunnen nuttig zijn.

Zondag 6 januari, 9u-13u
Parking Taverne Postel Ter Heyde, Brug 2, Postelsebaan 74, Retie

06.01
Bree

NIEUWJAARSWANDELING SINT-MAARTENSHEIDE - DE LUYSEN
Een ontspannende wandeling met gids in het prachtig natuurgebied Sint-Maartensheide - De Luysen. Na de wandeling is er een hapje en drankje.

Zondag 6 januari, vanaf 9u
Natuurpunthuis Mariahof, Mariahofstraat 51, Bree

© Vilda/Lars Soerink

15.01
Heverlee
LEZING: MONITORING VAN GROTE CARNIVOREN IN EUROPA
De wolf, lynx en jakhals vinden stilaan hun weg terug naar België. En de monitoring van grote carnivoren is er dan ook even ingeburgerd als vogeltelweekends.
Dinsdag 15 januari, 20u-22u
Deelgemeentehuis Heverlee, Waversebaan 66, Heverlee

© Vilda/Lars Soerink

19.01
Uitbergen
NATUUR EN CULTUUR IN IRAN
Het Iraans-Belgische koppel Farnoosh Khodadadeh en Dirk De Smet tonen foto's van hun reizen door het prachtige Iran. Inkomprijs: 5 euro.
Zaterdag 19 januari, 20u - Deuren 19u30
Zaal De Venne, Veerstraat 36, Uitbergen

27.01
De Klinge
MOSSENWANDELING IN HET STROPERSBOS
Als in de winter zowat alle planten in rust zijn, bloeien de mossen. Kom kennismaken met de parels van het plantenrijk.
Zondag 27 januari, 13u30-17u
Ingang Stropersbos, Koningstraat, De Klinge

27.01
Oostende
STRANDVONDSTEN
In samenwerking met de Strandwerkgroep gaan we in Oostende Halve Maan de verschillende levens op de strandhoofden zoeken!

Zondag 27 januari, 10u30-12u
Vuurtoren 'Lange Nelle', Buskruitstraat, Oostende

08.02
Wortel
DE WOLF IN DE KEMPEN
Gie Luyts vertelt over de wolf nu en zijn geschiedenis in de Kempen.

Vrijdag 8 februari, 20u-22u30
Bezoekerscentrum de Klapekster, Kolonie 41, Wortel

© Vilda/ Yves Adams

11.02
Hulste
LEZING: DE WONDERLIJKE WERELD VAN DE VOGELS
We maken kennis met hun verschijning met de meest uiteenlopende kleuren, vormen en gedragingen.

Maandag 11 februari, 14u-16u
Dorpshuis De Rijstpekker, Kasteelstraat, Hulste

Kersttimmer- en doeactiviteit

29.12 Roeselare

We boren, knopen en timmeren er op los. Resultaat: insectenhotels, nestkasten en voederplankjes om de Roeselaarse insecten en vogels te lokken.

Zaterdag 29 december, 13u30-16u
Loods bouwfirma Debal, Verbrandhofstraat 130, Roeselare

Bekijk alle activiteiten op

www.natuurpunt.be/agenda

10.02
Roosdaal
FILMNAMIDDAG: DE WILDE STAD
De film schetst een beeld van de stad vanuit het perspectief van de onopgemerkte inwoners: de vele wilde dieren en planten.
Volwassenen 5 euro, kinderen 2 euro.
Zondag 10 februari, 14u30, zaal open om 14u
Koetshuis Strijtem, Strijtemplein 15, Roosdaal

03.03
Tongeren
MAANDWANDELING DE KEVIE
We wandelen door De Kevie, een kloppend hart in het Park van de Oostelijk Jeker. Raak betoverd door de verlaten vochtige hooilanden, vegetatierijke moerassen en rivierbegeleidende valleibossen.

Zondag 3 maart, 14u-17u
Parking Oude Blaarstraat 5, Tongeren

Op ontdekking in eigen tuin

Tuinen spelen in Vlaanderen een belangrijke rol. Ook in het terugdringen van verharding, beter omgaan met hevige neerslag en droogtes en kansen geven aan natuur. Ze beslaan zowat 8% van de oppervlakte van Vlaanderen, dat is meer dan de oppervlakte aan beschermde natuurgebieden.

De Vlaming houdt van zijn tuindieren: tuincentra puilen in deze periode uit van voer voor tuinvogels. Een koolmees leeft echter niet van vetbollen alleen. In het broedseizoen voedt hij zijn jongen met insecten, en die moeten ook een plek krijgen in de tuin. Bij een herontwerp van onze tuinen zullen we ons ideaalbeeld van een verzorgde tuin toch wat moeten bijstellen.

Beginnen we bij verharding. Stenen in de tuin, een goed idee maar in de plaats van horizontaal er de bodem mee af te dekken liever verticaal en wat los gestapeld. Water krijgt zo een kans om de grond in te sijpelen. Zo'n muren zijn een schuilplaats voor heel wat kleine dieren en ze worden met de jaren steeds boeiender door allerlei korstmossen, mossen en varens.

Wat verder te doen met de bodem? Speelgras is zeker nodig, maar van waar komt onze drang naar het kort gemaaide overbemeste gazon zonder onkruid. Een hypothese is dat eertijds een gemaaid deel rondom de burcht noodzakelijk was om de vijand vanop enige afstand waar te nemen. Waarom nu geen weides met wilde bloemen, zoemende hommels en nadien zaden voor vogels?

Water is een meerwaarde in elke tuin. Er is niets mis met koi's met stamboek, dat vinden ook de blauwe reigers, maar visvrije vijvers hebben ook wat. Al snel worden ze bevolkt door allerlei soorten libellen, waterjuffers, salamanders en kikkers. Als je 's nachts schijnt in zo'n vijver dan zie je een andere wereld.

Maar we kunnen nog veel meer doen om tuindieren aan te trekken. Muren met klimop, hopen bladeren, dood hout, valfruit laten liggen, gaten in de omheining voor egels, kortom een kleine wildernis. Wat hebben we er zelf aan? Niet zozeer minder werk want ingrijpen blijft nodig, maar wel dagelijkse avonturen. En voor kinderen, van nature onderzoekers, is er zoveel meer in te ontdekken.

Lieven De Schamphelaere

© Wim Dirckx

Met wat minder ingrijpen wachten er in je tuin dagelijks avonturen.

Verhuisd? Vragen over je lidmaatschap? Neem contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 17 of ledenservice@natuurpunt.be.

Lid worden of een lidmaatschap cadeau geven? Stort 27 euro op BE17 2300 0442 3321 met vermelding "nieuw lid". www.natuurpunt.be/lidworden

Bestel de producten uit het blad in de Natuurpunt Winkel: www.natuurpunt.be/winkel - winkel@natuurpunt.be 015-43 16 88. In de bezoekerscentra vind je een beperkt assortiment.

Bezit je grond die je wil wegschenken, of wil je Natuurpunt opnemen in je testament? Neem dan contact op met Joost Verbeke, joost.verbeke@natuurpunt.be 0477-20 47 27.

Help reservaten groeien. Stort jouw gift op rekening BE56 2930 2120 7588. Vermeld "Gift Natuurpunt" en het projectnummer van jouw favoriet natuurgebied. www.natuurpunt.be/gift

Colofon

Hoofdredactie: Sofie Versweyveld, redactie@natuurpunt.be
Redactie: Pieter Becuwe, Liesbet Cleynhens, Peter De Ridder, Joris Gansemans, Rosan Heremans, Sophie Maris, Hendrik Moeremans, Anneleen Van Thillo, Wim Veraghtert

Advertenties: advertenties@natuurpunt.be | Druk: Roto Smeets
Oplage: 110.000 | Papier: Reprint (60% recycled, 40% FSC)
Ontwerp: De Barbaren | Concept: Stapel

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt. www.vlaanderen.be

Natuurpunt werkt in Wallonië samen met Natagora, samen zijn we partner van BirdLife International. Voor verschillende projecten kan Natuurpunt rekenen op financiële steun van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma. www.natuurpunt.be/life

V.U. Lieven De Schamphelaere, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Foto Cover: Keep - Alamy Stock Photo

26.000 M² NATUUR

DANKZIJ JULLIE ZONNEPANELEN

Vorige winter lanceerde Natuurpunt een oproep om nieuwe natuur te realiseren door zonnepanelen op je dak te leggen. **Natuurpuntpartner Linea Trovata schenkt immers voor elke gerealiseerde zonne-installatie een bedrag aan Natuurpunt waarmee nieuwe natuur wordt aangekocht.**

Enkele honderden leden reageerden enthousiast op dit aanbod. Samen realiseerden ze 2,6 ha nieuwe natuur en een bijdrage aan de strijd tegen de klimaatopwarming.

Dat gaan we in 2019 nog eens over doen! Heb je een dak dat geschikt is voor zonnepanelen en wil je nu eindelijk eens werk maken van die zonnepanelen … Doe het nu en doe het met Natuurpunt. Dan leveren die zonnepanelen ook nieuwe natuur op!

Meld je aan voor een **gratis offerte**.
www.natuurpunt.be/zonnepanelen

Linea Trovata

natuurpunt

vivara

Help de vogels

EN GENIET VAN MEER LEVEN IN JE TUIN

Speciaal voor Natuur.blad lezers:
10% KORTING op alle vetproducten
Ga naar ***www.vivara.be*** en gebruik de code **NB418**

10% Korting

Geldig t/m 1-3-2019

De Voer bruist weer van het leven!

©vildaphoto.be

Tot 2009 was de Voer zwaar vervuild. Gevolg? Buiten muggenlarven en slijkwormen was er geen leven meer te vinden in de zijbeek van de Dijle. In datzelfde jaar startte Aquafin de waterzuivering van Tervuren op en legde de Voercollector aan. Het afvalwater wordt sindsdien naar de zuivering in Leuven afgevoerd en belandt dus niet langer in de waterloop.

Het resultaat? Negen jaar later bruist de Voer weer van het leven. Meest in de oog springend is de terugkeer van de koker- en beekjuffers. Beide diertjes hebben nood aan zeer zuiver water. Hun terugkeer bewijst dan ook dat de waterkwaliteit van de Voer er enorm op vooruit is gegaan.

Onze inspanningen leveren dus resultaat op. En dat is goed nieuws, niet alleen voor de waterlopen en hun bewoners, maar ook voor de omwonenden en recreanten. Want geef toe: wonen of sporten rond proper water is zalig! Met meer dan 1000 werknemers blijven we ons daarom elke dag enthousiast inzetten voor propere waterlopen voor de volgende generaties.

Volg ons op

Aquafin